

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СЛАВІСТИКИ**

**Кваліфікаційна робота магістра
з лінгвістики на тему:**

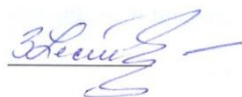
**МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНІЙ ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ:
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ І СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НА
УКРАЇНСЬКУ МОВУ**

студентки II курсу групи МЛпол 53-19
спеціальності 035 Філологія, спеціалізації
035.033 Слов'янські мови і літератури
(переклад включно), перша польська – другого
магістерського рівня освітньо-професійної
програми “Сучасні філологічні студії
(польська мова і друга іноземна мова):
лінгвістика та перекладознавство”
Марченко Аліни Владиславівни

*Допущено до захисту
«26» листопада 2020 року*

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Міненко Наталія

Завідувач кафедри

Валюх З. О.

(підпис)

(ПІБ)

Національна шкала	_____
Кількість балів	_____
Оцінка ЄКТС	_____

КИЇВ – 2020

MINISTERSTWO EDUKACJI UKRAINY
KIJOWSKI NARODOWY LINGWISTYCZNY UNIWERSYTET
Wydział filologii słowiańskiej
Katedra filologii ukraińskiej oraz sławistyki

Praca magisterska z lingwistyki:

**SLANG MŁODZIEŻOWY WE WSPÓŁCZESNYM JĘZYKU POLSKIM:
 ANALIZA STRUKTURALNO-SEMANTYCZNA I SPOSOBY
 TŁUMACZENIA NA JĘZYK UKRAIŃSKI**

studentki II roku, grupy МЛпол53-19,
 kierunek 035 Filologia, specjalizacja
 035.033 Języki słowiańskie ta literatura
 (włącznie z tłumaczeniem), drugi
 magisterski poziom, program edukacyjno-
 fachowy „Współczesne studia filologiczne
 (język polski oraz drugi obcy): lingwistyka
 oraz tłumaczenie”

Marchenko Aliny Vladyslavivny

Rekomendowano do obrony

«_____» _____ 20 ____ roku

Promouter naukowy:

Dr nauk humanistycznych w zakresie
 historii, doc., Minyenkova Nataliya

Kierownik katedry

 (podpis)

 (imię a nazwisko)

Narodowy system ocen _____

Ilość punktów _____

Ocena w punktach ECTS _____

Kijów – 2020

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
ROZDZIAŁ I. ZASADY TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE	
BADANIA	12
1.1. Stan badania problemu	12
1.1.1. Teoria slangu	12
1.1.2. Pojęcie analizy strukturalno-semantycznej.....	17
1.1.3. Pojęcie tłumaczenia oraz podstawowe terminy.....	20
1.2. Metodologia i metody badawcze	31
Wnioski do Rozdziału I.....	33
ROZDZIAŁ II. ANALIZA STRUKTURALNO-SEMANTYCZNA	
POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK SLANGOWYCH ORAZ W	
TŁUMACZENIACH.....	
	35
2.1. Pole semantyczne oraz klasyfikacja jednostek slangowych na podstawie analizy semantycznej.....	35
2.2. Analiza zmian semantycznych wyrazów slangowych.....	40
2.3. Analiza strukturalno-semantyczna poszczególnych wyrazów slangowych.....	43
2.4. Analiza semantyczna jednostek slangowych oraz analiza metod tłumaczeniowych na przykładzie tłumaczenia powieści D. Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną” na język ukraiński	49
Wnioski do Rozdziału II.....	53
ROZDZIAŁ III. METODY TŁUMACZENIOWE POLSKIEGO SLANGU	
MŁODZIEŻOWEGO.....	
	55
3.1. Trudności oraz specyfika tłumaczenia wyrazów slangowych.....	55
3.2. Sposoby tłumaczenia slangu młodzieżowego z języka polskiego na język ukraiński	58
3.3. Metoda analizy składnikowej (semowej) przy tłumaczeniu jednostek slangowych.....	68
Wnioski do Rozdziału III.....	72

WNIOSKI	74
WYKAZ ŹRÓDEŁ LITERATURY	78
RESUME.....	83

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	12
1.1. Стан дослідження проблеми.....	12
1.1.1. Теорія сленгу.....	12
1.1.2. Поняття структурно-семантичного аналізу.....	17
1.1.3. Поняття перекладу та основні терміни.....	20
1.2. Методологія та методи дослідження.....	31
Висновки до розділу I.....	33
РОЗДІЛ II. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОКРЕМИХ	
СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ ТА В ПЕРЕКЛАДАХ.....	
35	
2.1 Семантичне поле та класифікація сленгових одиниць на основі семантичного аналізу.....	35
2.2. Аналіз семантичних змін у сленгових одиницях.....	30
2.3. Структурно-семантичний аналіз окремих сленгових одиниць.....	43
2.4 Семантичний аналіз сленгових одиниць та аналіз методів перекладу на прикладі перекладу роману Д. Масловської "Польсько-російська війна під біло-червоним прапором" на українську мову.....	49
Висновки до розділу II.....	53
РОЗДІЛ III. МЕТОДИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛЬСЬКОГО	
МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ	
55	
3.1. Труднощі та специфіка перекладу сленгу.....	55
3.2. Методи перекладу молодіжного сленгу з польської на українську.....	58
3.3. Метод компонентного аналізу під час перекладу сленгу.....	68
Висновки до розділу III.....	72

ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	78
РЕЗЮМЕ.....	83

WPROWADZENIE

Aktualność badania. Aktualność pracy jest uzasadniona tym faktem, że każdy język, w tym przypadku polski, ciągle się zmienia, jest dynamiczny i plastyczny. Ponieważ proces tworzenia slangizmów jest ciągły, ten temat będzie zawsze aktualny, o czym świadczą setki prac naukowych na temat slangizmów, zapożyczonych słów, neologizmów. Znaczenie i aktualność tego badania polega na tym, że slang, będący integralną częścią języka, jest jednym z najbardziej istotnych i kontrowersyjnych problemów współczesnej leksykologii. Praca ta służy do rozwiązania problemu definicji, istoty i głównych cech wyróżniających badane zjawisko. Drugą rzeczą, która uzasadnia aktualność tego badania, jest tłumaczenie slangizmów z języka polskiego na ukraiński. A mianowicie badanie współczesnego slangu w języku polskim jest szczególnie interesująca dla profesjonalnych tłumaczy, nauczycieli, osób zainteresowanych językiem polskim, gotowych w pełni zrozumieć nowoczesny, nie zawsze literacki język, który przenika do życia codziennego oraz mediów i literatury polskiej. Ale jednak największe zainteresowanie slangiem młodzieżowym w języku polskim jest wśród młodzieży ukraińskiej, która przeprowadza się do Polski, żeby studiować albo pracować.

Jednostki slangowe zawsze będą obiektem zainteresowań językoznawców i przekładoznawców. Można to wytłumaczyć faktem, że slang przyciąga uwagę badaczy swoją metaforycznością, wyrazistością i zdolnością do przenoszenia obciążenia funkcjonalnego poprzez użycie stylistycznie „niskich” jednostek leksykalnych. Slang używany jest wyłącznie do celów stylistycznych, a mianowicie do stworzenia efektu nowości, niezwykłości, odmienności od znanych wzorów, do przekazu określonego nastroju narratora, nadać wyrażeniu z jednej strony specyficzności, dokładności, zwięzłości, obrazowości, z drugiej strony używa się slangu, aby uniknąć stosowania różnego rodzaju klisze. Dziś slang można uznać za integralną część sfery społecznej i kulturowej, a także za jeden z najistotniejszych i najciekawszych obiektów do badań z zakresu semantyki, leksykologii i przekładoznawstwa.

Z punktu widzenia teorii tłumaczenia aktualność naszej pracy wynika z rosnącej potrzeby bardziej szczegółowych badań nad tłumaczeniem jednostek slangowych w celu przeniesienia obciążenia funkcjonalnego w tłumaczeniu dzieł literackich.

Celem pracy jest przeprowadzenie strukturalnej i semantycznej analizy jednostek ze słownictwa młodzieżowego we współczesnym języku polskim oraz ustalenie najbardziej dokładnych sposobów i technik tłumaczenia owych jednostek na język ukraiński na podstawie analizy semantycznej.

Cel tej pracy determinuje rozwiązanie szeregu **zadań**:

- 1) określić pojęcia „slang”, „żargon”, „argo”, „socjolekt” i zdefiniować czym jest slang młodzieżowy;
- 2) przeanalizować źródła pochodzenia i zakres użycia slangu młodzieżowego, jego cechy podstawowe oraz dokonać klasyfikacji slangu młodzieżowego;
- 3) na podstawie analizy treści (dzieła literackie, słowniki) ustalić, które slangizmy są najczęściej spotykane we współczesnym języku polskim;
- 4) dokonać analizy strukturalno-semantycznej poszczególnych jednostek slangowych;
- 5) określić pojęcie pola semantycznego oraz wydzielić podstawowe pola leksykalno-semantyczne slangu młodzieżowego;
- 6) określić sposoby i problemy tłumaczenia slangu polskiej młodzieży na przykładzie książek oraz ich tłumaczeń na język ukraiński;
- 7) Przeprowadzić analizę składniową i uzasadnić, że ta analiza może występować jako narzędzie do tłumaczenia.

Do rozwiązania tych zadań zastosowano następujące **metody badawcze**: metoda porównawcza jest zastosowana do identyfikacji podobieństw i różnic grup leksykalno-semantycznych slangu języka ukraińskiego a polskiego oraz porównanie jednostek slangowych w książkach oraz ich tłumaczeniach na język ukraiński; metoda analizy treści oraz metoda obserwacji polega na poszukiwaniu i analizie jednostek slangu studenckiego w Internecie. Metody, wykorzystane w pracy, mają charakter empiryczny. Do analizy jednostek slangowych oraz porównania owych

jednostek z językiem ukraińskim została użyta analiza komponentów (analiza składnikowa). Metoda analizy składnikowej opiera się na tezie, że znaczenie słowa jest uporządkowaną strukturą zbioru elementarnych składników semantycznych (sema – najmniejsza jednostka znaczenia).

Przedmiotem pracy magisterskiej jest slang młodzieżowy i najpopularniejsze slangizmy w języku polskim mówionym i w literaturze młodzieżowej.

Podmiotem pracy po pierwsze są strukturalne i semantyczne cechy jednostek slangu młodzieżowego w języku polskim, po drugie podmiotem jest analiza metod oraz technik tłumaczenia slangu młodzieżowego na podstawie analizy przekładu książek młodzieżowych (o dużej zawartości slangizmów) z języka polskiego na język ukraiński.

Możemy też wydzielić **hipotezy badawcze**, które będziemy zaprzeczać albo potwierdzać w ciągu naszego badania:

- 1) slang młodzieżowy polski jest podobny do slangu młodzieżowego ukraińskiego;
- 2) slang różni się od żargonu i socjolektu;
- 3) wyrazy slangowe przenikają do leksykonu każdej warstwy społecznej;
- 4) slang to rezultat wpływu języka angielskiego.
- 5) do tłumaczenia slangu należy używać takich technik, których się używa do tłumaczenia neutralnie zabarwionej leksyki.

Aktualność naukowa badań polega na kompleksowej prezentacji i analizie współczesnego slangu młodzieżowego w języku polskim, rozpatrywanego pod względem semantycznym; na opisie głównych pól leksyko-semantycznych i przeprowadzeniu szczegółowej analizy składnikowej; na porównywaniu pól semantycznych w języku polskim a ukraińskim dla wyodrębnienia najlepszych odpowiedników podczas tłumaczenia jednostek slangu polskiego na język ukraiński.

Wartość teoretyczna badania polega na tym, że jego wyniki przyczynią się do dalszego ujawniania takiego niejednoznacznego i wielopłaszczyznowego pojęcia jak slang, pytania, związanego ze strukturą i semantyką slangizmów; identyfikacja

najbardziej skutecznych sposobów i technik tłumaczenia wyrażeń slangowych na język ukraiński.

Wartość praktyczna tej pracy polega na możliwościach wykorzystania materiałów i wyników badań podczas opracowywania kursów leksykologii, teorii przekładu, a także pomaga w tworzeniu podręczników dotyczących przebiegu tłumaczenia, ułożeniu słowników slangizmów.

Rezultaty pracy magisterskiej zostały aprobowane podczas wystąpienia na studenckiej konferencji naukowej na Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Lingwistycznym.

Strukturę pracy magisterskiej determinuje jej cel naukowy oraz zadania. Praca składa się z wprowadzenia, trzech rozdziałów (dziewięciu podrozdziałów), wniosków, spisu wykorzystanych źródeł i literatury (74). Objętość tekstu pracy magisterskiej wynosi ... stron.

W wprowadzeniu pracy magisterskiej wymienione zadania, cele, aktualność, hipotezy badawcze, metody badawcze, przedmiot pracy, podmiot pracy, nowość naukowa badań, wartość teoretyczna, wartość praktyczna, aprobacja pracy oraz struktura.

W pierwszym rozdziale omówione są zasady teoretyczno-metodologiczne badania, a mianowicie, teoria slangu, analizy strukturalno-semantycznej oraz teoria przekładu. Również została opisana metodologia pracy.

Rozdział drugi analizuje pola semantyczne młodzieżowego slangu w języku polskim. W tym rozdziale została przeprowadzona analiza strukturalno-semantyczna poszczególnych wyrazów slangowych oraz analiza metod tłumaczeniowych na podstawie tej analizy (za pomocą tłumaczenia powieści D. Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną” na język ukraiński. Również zostały opisane zmiany semantyczne zachodzące w słownictwie neutralnym, zarówno jak i w slangowym.

Rozdział trzeci poświęcony jest sposobom tłumaczenia młodzieżowego slangu w języku polskim. Ten rozdział udowadnia, że metody analizy składniowej można używać podczas procedury tłumaczenia jednostek slangowych.

Wniosek podsumowuje wszystkie wyniki analizy strukturalno-semantycznej oraz akcentuje uwagę na najbardziej rozpowszechnionych i odpowiednich sposobach tłumaczenia słownictwa nieliterackiego.

ROZDZIAŁ I. ZASADY TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE BADANIA

1.1. Stan badania problemu

1.1.1. Teoria slangu

Slang młodzieżowy najbardziej „ostro” reaguje na wszystkie wydarzenia w życiu społecznym, „wychwytuje” i odzwierciedla nowe zjawiska oraz zmienia się w procesie ich zmiany. Jednak na obecnym etapie rozwoju językoznawstwa i przekładoznawstwa slang jest nadal niedostatecznie zbadanym zjawiskiem, które potrzebuje dalszych badań. Zatem nasza praca magisterska poświęcona analizie strukturalnej oraz semantycznej slangu młodzieżowego w języku polskim, a również osobliwościom tłumaczenia slangu młodzieżowego z języka polskiego na ukraiński.

Pojęcie slangu zaczyna zdobywać coraz większe zainteresowanie we współczesnym językoznawstwie. Obecnie istnieje wiele definicji slangu, które często są ze sobą nieco sprzeczne. Sprzeczności te dotyczą przede wszystkim zakresu pojęcia slangu: spór dotyczy w szczególności tego, czy w slang włączyć tylko wyraziste, ironiczne słowa, które są synonimami odpowiedników literackich, czy nawet całe niestandardowe słownictwo.

Badanie slangu od dawna jest prowadzone przez lingwistów krajowych i zagranicznych. Warunkiem wstępnym do badania slangu były fundamentalne badania przez naukowców takich zjawisk jak język wernakularny [47] dialekty społeczne (W. Żyrmunski [11], miejski język wernakularny (Larin [24])). Uwaga lingwistów na nieliterackie formy języka z nową siłą pojawiła się w latach 90 XX wieku, co wynikało ze zmian językowych na tle przemian ustrojowych, gospodarczych i społecznych. W tym czasie najsilniejszy wpływ slangu i słownictwa potocznego na język literacki był spowodowany „wejściem” w życie społeczne nosicieli żargonu i innych form wypowiedzi niestandardowej. Środowisko języka wzorowego jest w tym okresie w dużej mierze kształtowane przez środki masowego przekazu (media), są one także źródłem popularyzacji slangu, zarówno jak i wulgaryzmów.

Przed poznaniem slangowych określeń w języku polskim trzeba najpierw zacząć od samej definicji słowa „slang”. Naukowcy mają następujące zdanie na ten temat. Na przykład V.O. Czechowski uważa, że slang to styl języka, który jest dokładnie odwrotny, przeciwny do oficjalnego stylu języka. [39, 94s.] Z językowego punktu widzenia to sformułowanie jest najdokładniejsze. Inna badaczka, T.F.Efremova, przedstawiając w swoim słowniku wyjaśnienie definicji slangu, bierze pod uwagę nieco inne aspekty. Według niej slang to zbiór słów i wyrażań używanych przez przedstawicieli niektórych grup, zawodów itp., który jest warstwą „żywego” słownictwa, które nie spełnia norm oficjalnego języka literackiego. [10, 425s.]

Slang opiera się na językowych podstawach wieloletnich krajowych doświadczeń w społeczeństwie. Pierwsze odniesienia do tego terminu pochodzą z lat 50-60. XVIII st. w kontekście „języka ulicznego” i wskazują na obraźliwą konotację tego rodzaju komunikacji. W języku angielskim rzeczownik „slang” jest tłumaczony jako „szczekanie” [60]. Istnieje również wersja, w której słowo slang wywodzi się z korzenia „lang” (ang. language – język) i prefiksu „s”, co daje kombinację „drugiego, dodatkowego języka”. Jest to nadal język, który wykracza poza formalną komunikację i może być zabroniony ze względu na przekonania formalne i estetyczne. Oznacza to, że slang jest postrzegany jako oddzielna część języka. W przeciwieństwie do żargonu, który odnosi się do wąskiego kręgu osób zjednoczonych społecznie lub zawodowo, slang jest bardziej przestrzennym, międzyżargonowym rodzajem komunikacji i skupia całkowicie różnych ludzi. A.E.Matyushenko mówi o różnicy między slangiem a żargonem. Uważa, że slang jest odmianą norm językowych (głównie leksykalnych) powstających w okresie zmian historycznych i społecznych, które istnieją głównie w dziedzinie mowy i funkcjonalnie różnią się od żargonu i oficjalnego języka. [27, 121s.]

Strukturę slangu można ogólnie podzielić na dwa typy: slang ogólny i specjalny (ten, który odnosi się do specyfiki zawodowej lub określonych warstw społecznych populacji). Używanie slangizmów jest głównie charakterystyczne dla młodych ludzi, więc jedną z charakterystycznych cech slangu jest jego zdolność do adaptacji w zależności od jego znaczenia i ciągłej aktualizacji o nowe odniesienia do

języka. Metaforyzacja ułatwia przekazanie odcieni wyrażenia składającego się z emocji - na przykład w literackim slangu występują pejoratywne metafory.

Jako termin, slang zyskał szeroką popularność pod koniec XIX wieku; od lat 50. XIX wieku termin ten jest używany w kontekście opisu „nielegalnego” słownika spamowego. Slang jest rodzajem zbiorowego obrazu kultury ludowej, ponieważ zawiera wyrażenia dotyczące różnych momentów życia ludności: tradycji, sposobu życia, mentalności, znaków i przekonań, gotowania, cech charakteru (najczęściej negatywnych stron) itp.

Slangizmy mają głównie charakter ustny (mówiony), a jedynym istniejącym rodzajem pisanego slangu jest komputer. Socjolekt, który jest określany jako slang młodzieżowy, nie jest prosty, istnieją też nazwy „argo” i „żargon”, ale określenie „slang”, moim zdaniem, najskuteczniej określa pojęcie tego języka społecznego. Postawa językoznawstwa nie jest prosta, a niektórzy eksperci preferują slang, wierząc, że najlepiej odzwierciedla kreatywne podejście młodych ludzi do życia. Jednak duży odsetek ludzi nazywa to zjawiskiem negatywnym, które stanowi zagrożenie dla języka literackiego. Slang wpływa na kulturę mowy i poszerza normy oraz rozumienie etykiety językowej. Niezwykle częste używanie „słów pasożytów” może całkowicie zniszczyć piękno informacji, które mówca próbuje przekazać.

Dwa najbardziej wpływowe historyczne okresy formowania się i modyfikacji slangu w Polsce można uznać, że przypadły one na lata 40. XX wieku (okres wpływu Związku Radzieckiego na Polskę) i lata 80. XX wieku (które doprowadziły do demokracji w Polsce).

W 1944 r. Polska zaczęła podlegać wpływom Związku Radzieckiego. W związku z represjami politycznymi na terytorium tego państwa powstały sprzeciwiające się idee buntownicze, równoległe z którymi, oczywiście pojawiły się „specjalne” słowa. Po wojnie polskim dzieciom zaoferowano historię narodową w wersji radzieckiej, w której tylko słowa komunistów były prawdą. To tłumaczy popularność nauk ścisłych: znacznie trudniej było je poprawić. W rzeczywistości cenzura w szkole była całkowicie pozbawiona sensu, ponieważ dzieci uczyły się „podziemnej” historii, tak jak robiono to od stuleci.

Na byłych terenach Polski, a po wojnie na terytoriach włączonych w skład Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich zabroniono nauczania języka polskiego, a także kształcenia ponadpodstawowego. Specjaliści mówią, że często łatwiej jest znaleźć materiały z historii Polski za granicą niż uzyskać dokumenty w samej Polsce. Stąd „latające” lub podziemne uniwersytety, na jednym z których studiowała choćby M. Skłodowska-Curie.

Od 1945 roku dialektologię uprawia się na wszystkich uniwersytetach. Publikowana jest duża liczba monografii poszczególnych slangizmów, atlasów dialektologicznych, słowników slangu i badań nad polskimi dialektami ludowymi. Istnieją również badania nad żargonem.

Już od lat toczy się wiele dyskusji wokół pojęć „slang”, „żargon”, „argo”, „socjolekt”. Niektórzy językoznawcy twierdzą, że możemy używać tych terminów wymiennie, inni zaś uważają, że są one zupełnie różne.

Często badacze identyfikują pojęcia „żargonu” i „slangu”, co wywołuje nieporozumienia. Wielu badaczy krajowych i zagranicznych, w szczególności M. Adams, O. Glazowa [8, s.35-41], E. Mattiello [52], E. Partridge [55], są zdania, że jeśli żargon powstaje jako półotwarty leksykalny i frazeologiczny podsystem językowy, który funkcjonuje tylko w stosunkowo niewielkich granicach grup społecznych, slang jest nadal formacją wtórną w porównaniu z żargonem i działa jako specjalna warstwa leksykalna powszechnie używanego języka potocznego.

Badacze często sięgają po termin „slang młodzieżowy”. I to, moim zdaniem jest całkiem uzasadnione, ponieważ to młodzi ludzie są skłonni do korzystania z wyrazów o nacechowaniu emocjonalnym wyrazistej kolorystyce, są zdolni podkreślić nieformalny charakter komunikacji.

Według A.N. Morokhovskiego slang młodzieżowy to "społeczna zabawka, gra językowa, podlegająca zasadom ekspresji emocjonalnej". [33, s. 116] Ten typ slangu charakteryzuje się używaniem emocjonalno-emfatycznych okrzyków, słów-pasożytów z szeroką semantyką, epitetów oceniających, i szeregu wulgaryzmów. Stąd współczesny slang młodzieżowy wynikający z potrzeby samoidentyfikacji

werbalnej, wzmocnienia ekspresji językowej, znacznie rozszerza system ekspresyjny języka polskiego.

Inną cechą slangu młodzieżowego jest to, że nie pozostaje stały. Wraz ze zmianą jednego fenomenu mody innym stare słowa zostają zapomniane, a zamiast nich pojawiają się inne. Jeśli w jakimkolwiek innym rodzaju slangu słowo może istnieć przez dziesięciolecia, to w slangu młodzieżowym, a zatem w slangu studenckim, dopiero przez ostatnie dziesięciolecie szybkiego postępu światowego pojawiła się i zanikła niesamowita ilość słów.

Bardzo wyraźnie o potrzebie rozróżnienia pojęć „żargonu” i „slangu” podkreśla L. Stavytska, zaznaczając, że żargon „historycznie wskazuje na ograniczoną grupę jego nosicieli, a także wąskie pola semantyczne jednostek leksykalnych. Natomiast środowisko językowe komunikacji dużej liczby osób, które różni się od normy języka literackiego, nazywa się „slangiem” [32, s. 62].

Początkowo „argo” rozumiany był jako język „niższych klas” społeczeństwa, zdeklasowanych grup i ludzi ze świata przestępczego: żebraków, złodziei itp. Z biegiem czasu terminowi „argo”, oprócz wąskiego, nadaje się również szerokie znaczenie. J. Jordan uważa, że termin ten, biorąc pod uwagę okoliczności, oznacza: 1) język przestępców, włóczęgów, żebraków itp. ; 2) tak zwany żargon, czyli szczególny język określonych kategorii społecznych, takich jak wojenni, robotnicy, studenci, artyści, dzieci w wieku szkolnym itp. ; 3) wszystko, co przenika do języka literackiego z języka potocznego i charakteryzuje się naturalnością, spontanicznością, emocjonalnością itp. Ale badacz uważa pierwszą definicję za najbardziej rozpowszechnioną. [13, s. 532].

Pierwsze dwa znaczenia J. Jordana zestawiają się z definicją tego terminu w tradycji słowiańskiej, ale trzecie różni się od niej [13, s. 23].

Według S. Grabiasa socjolektem jest: „wariacje języka narodowego związane z istnieniem trwałych grup społecznych, zjednoczonych pewnymi więziami. S. Grabias jest przekonany, że opis socjolektu wymaga refleksji nad zjawiskami społecznymi, takimi jak: charakter grupy, rodzaj związku, który definiuje miejsce grupy w całym życiu społeczeństwa, system wartości podzielony między jej członkami [44, s. 223].

Wymaga również cechy językowej, która ujawnia strukturę socjolektu, jego funkcje oraz sposoby tworzenia i wykorzystywania narzędzi językowych. Więc możemy na tej podstawie stwierdzić, że socjolekt jest pojęciem szerszym, które obejmuje pojęcia slangu, żargonu i argo. Socjolekt bowiem może być studencki, młodzieżowy, socjolekt różnych grup zawodowych (profesjolekty) itd.

Otóż „żargon” jest zjawiskiem bardziej negatywnym, niż „slang”, „argo” używa się, jeśli jest potrzeba powiedzieć coś potajemnie, używa się słów „kodowych”.

Językoznawcy wyróżniają 3 grupy slangu młodzieżowego, a mianowicie:

- nominacje slangowe metaforyczne (na przykład szara mysza – kobieta niesmiała, zamknięta w sobie);
- wyrazy pieśzotliwe (na przykład koleś, kolo – kolega, przyjaciel;
- czasowniki i przymiotniki, czasem rzeczowniki, które mają znaczenie „intensywności” i „nadmiarowości” (na przykład ześwirować – zwariować) [29].

1.1.2. Pojęcie analizy strukturalno-semantycznej

Innowacje leksykalne (slang, neologizmy itd.) są przedmiotem zainteresowania semantyki (semasiologii). Próbą analizy jednostek leksykalnych z tego punktu widzenia zajmowało się wielu badaczy, wśród najbardziej wybitnych możemy wymienić w szczególności W. Telię, E. Kubriakową, N. Alefirenko, A. Babushkina, N. N. Boldyriowa i innych.

Pojawienie nowego znaczenia wyrazu z punktu widzenia semantyki postrzegane jest jako proces derywacji semantycznej oparty na związkach strukturalnych języka.

Założyciel Moskiewskiej Szkoły Lingwistyki Strukturalnej J. Apresjan wniósł wielki wkład w rozwój pojęcia analizy strukturalno-semantycznej.

W swojej jednej z najbardziej słynnych prac „Koncepcje i metody współczesnej lingwistyki strukturalnej (Zarys problematyki)” [1] językoznawca rozważa, że można opisać strukturę języka poprzez zdefiniowanie jej jednostek

elementarnych na wszystkich poziomach analizy, grupy oraz klasy tych jednostek, a także reguły łączenia elementów różnych klas. Zatem przedstawiciele szkoły lingwistyki strukturalne rozpatrywają jednostki leksykalne na poziomie synchronicznym na podstawie relacji (związku) między nimi, a leksykalne znaczenie słowa jest przedstawiane jako rodzaj hierarchicznej struktury wieloskładnikowej.

Zanim zaczniemy rozpatrywać pojęcie analizy strukturalno-semantycznej jako całość, należałoby zdefiniować każdy termin osobno. Pojęciami kluczowymi tu są pojęcia *struktury* (z punktu widzenia lingwistyki) oraz *semantyki*.

Aby rozważyć, czym jest leksykalna struktura języka, należało by sięgnąć po teorię strukturalizmu w językoznawstwie. Strukturalizm to teoria, która początkowo istniała tylko na płaszczyźnie lingwistycznej, lecz potem zaczęła poszerzać się również na inne nauki społeczne: socjologię, filozofię, literaturę, politologię, pedagogikę, psychologię, antropologię, historię, semiotykę, teologię, etnografię, metodologię i t.d. Strukturalizm służył temu, żeby analizować społeczeństwo i kulturę pod innym kątem; priorytetem był obiektywizm oraz holizm (teoria filozoficzna, która rozważa wszystkie zjawiska jako całość). Według teorii strukturalizmu kultura traktuje się jako system znaków. Ale teoria strukturalizmu w językoznawstwie po raz pierwszy okazała się w pracy szwajcarskiego semiotyka, językoznawcy Ferdinand de Saussure'a w 1916 roku, kiedy pośmiertnie została wydana jego najsłynniejsza publikacja «Kurs językoznawstwa ogólnego». [57 s. 15-43].

Strukturalizm cechuje głównie to, że na zmianę analizie diachronicznej (analiza języka w konkretnym okresie historycznym) przyszła analiza synchroniczna (badanie języka w danym momencie) oraz postrzeganie języka jako systemu znaków i dążenie do ścisłego formalnego opisu / analizy.

W analizie strukturalnej język jest rozpatrywany przede wszystkim jako jeden z systemów znaków, a zasada semiologiczna (semiotyczna) rozprzestrzenia się na jej badanie, co wymaga uwzględnienia w analizie każdego z elementów systemu znakowego tych jej cech, dzięki czemu wyróżnia się na tle innych elementów tego

systemu i zachowuje swoją tożsamość we wszystkich swoich indywidualnych realizacjach, we wszystkich możliwych wariantach.

Strukturalizm jest pojęciem rozległym, niektóre zasady nieco się różnią, ale jednak są twierdzenia, które są wspólne:

1) stwierdzenie, że najgłówniejszym warunkiem analizy strukturalnej jest synchroniczna analiza języka;

2) dążenie do opisu „reguł językowych” jako zjawisk unikatowych;

3) formalizacja analizy językowej, poszukiwanie nowych metod analizy, próba zestawienia reguł i paradygmatów językowych z regułami nauk matematycznych

4) strukturalny podział języka oraz pojęcie poziomów językowych [20, s.93].

Według analizy strukturalnej takie jednostki językowe, jak wyrazy (w przypadku naszej pracy wyrazy slangowe) można badać za pomocą analizy komponentnej (składnikowej) poszczególnych jednostek albo grup leksykalnych. Analiza grup leksykalnych konstruowana jest poprzez alokację z treści jednostek składowych, za pomocą których jedne słowa w grupie różnią się od siebie, inne są utożsamiane.

Analizując powyższe twierdzenia, możemy wnioskować, że analiza strukturalna to proces dzielenia słów na ich podstawowe części w celu określenia ich znaczenia. Analiza strukturalna to potężne narzędzie do zrozumienia słownictwa od wewnątrz. Chociaż znaczenie części słów może nie być tak dokładne, proces ten często może pomóc w zrozumieniu nowych odcieni znaczeń poszczególnych słów.

Następne pojęcie, które będziemy rozpatrywać, to pojęcie semantyki jako działu językoznawstwa oraz pojęcie semantyki strukturalnej.

Według Wielkiej Encyklopedii Rosyjskiej [4] semantyka to:

1) treść, informacja przekazywana za pomocą środków językowych lub jakąkolwiek jednostki językowej (wyraz, forma gramatyczna, zdanie i t.p.);

2) dział językoznawstwa badający te treści, informacje;

3) jeden z głównych działów semiotyki.

W naszej pracy skupmy się na pierwszej definicji, aby przeanalizować i porównać treść zawierającą się w wyrazach slangowych.

Podstawowym przedmiotem badań semiotyki jest jedność trzech elementów (trójkąt Ogdena-Richardsa):

- 1) symbol;
- 2) referencja;
- 3) referent.

Symbol najczęściej występuje jako bodziec zmysłowy, referent jest przedmiotem, zjawiskiem, który jest dostępny zmysłowo, referencja to idea, koncept, który jest rozumiany jako treść umysłowa [49 s. 359-360].

Semantyka językoznawcza obejmuje różne cele: ogólne i bardziej konkretne (szczegółowe). Jak już wspomniano, jednym z głównych zadań semantyki leksykalnej jest przypisanie reprezentacji semantycznej różnym jednostkom językowym. Inaczej mówiąc, to działanie można nazwać eksplikacją znaczenia lub „tłumaczenie” języka naturalnego na metajęzyk [21, s. 46].

Mówiąc o pojęciu semantyki leksykalnej, należało by rozpatrzyć pojęcie funkcji językowych, tj. w jakim celu używamy języka (poszczególnych jednostek językowych). To pojęcie jest ściśle związane z pojęciem semantyki, bo z punktu widzenia semantyki językowej jest to ważne przede wszystkim dlatego że rola semantyki może się znacznie zmienić w zależności od celu, w jakim język jest używany.

Uwzględniając powyższe stwierdzenia i fakty, możemy dojść do wniosku, że pojęcia struktury i semantyki w językoznawstwie mają dużo wspólnych cech. Strukturalizm w lingwistyce, zarówno jak i semantyka leksykalna mają na celu analizę języka jako system znaków, mają podejście synchroniczne i sformalizowane.

1.1.3. Pojęcie tłumaczenia oraz podstawowe terminy

Różne aspekty slangu badano w pracach E. Patridge'a [51], W. Wilumana [5, s.47-50.], M. Makowskiego [25, s. 102-113], I. Halperina [6, s.104-107.]. Jednak nie poświęcono wystarczającej uwagi rozważaniu slangu jako problemu tłumaczeniowego. Slang to społeczna, często używana jednostka leksykalna w języku

polskim i ukraińskim. Dlatego analiza tych jednostek leksykalnych pomoże tłumaczowi uniknąć błędów w tłumaczeniu owych jednostek. Dlatego aktualność badania wynika z konieczności zbadania specyfiki tłumaczenia jednostek slangu młodzieżowego w języku polskim.

Zanim przejdziemy do wyjaśnienia poszczególnych terminów związanych z teorią tłumaczenia („przekład”, „przekładalność”, „akwiwalentność”, „adekwatność” i t.d.), należy rozpatrzyć, co jest podmiotem oraz przedmiotem teorii tłumaczenia.

Problem określania podmiotu i przedmiotu teorii tłumaczenia jest rozważany w pracach wielu badaczy. A. Fiodorow, jeden z założycieli rosyjskiej lingwistycznej teorii tłumaczenia [36, s.90-93]. On uważa, że przedmiotem teorii tłumaczenia jest tłumaczenie jako szczególny rodzaj komunikacji werbalnej.

Zdaniem Fiodorowa głównym podmiotem zainteresowania teorii tłumaczenia jest związek pomiędzy oryginałem a tłumaczeniem oraz różnica w formach, które one przyjmują w określonych przypadkach [36, s. 132-133].

Inny językoznawca A. Szwejcer proponuje zupełnie inne podejście, twierdząc, że podmiot tłumaczenia obejmuje proces tłumaczenia w szerokim kontekście społeczno-kulturowym, biorąc pod uwagę wpływające na niego czynniki nie tylko lingwistyczne – jego społeczny, kulturowy i psychologiczny wyznaczniki.

Szwejcer A. próbuje badać tłumaczenie nie w granicach lingwistyki, lecz próbuje rozpatrywać teorię tłumaczenia jako niezależną dyscyplinę naukową [40, s.9]. Lingwista R. Miniar-Beloručev uważa, że teoria tłumaczenia musi badać dwujęzyczne działania tłumacza w jego interakcji z autorem oryginalnego tekstu i odbiorcą „produktu tłumaczeniowego” [28, s.6].

Robiąc wnioski na podstawie powyższych opinii, możemy stwierdzić, że tłumaczenie jest społeczną funkcją komunikacyjnej mediacji między ludźmi używającymi różnych systemów językowych, realizowaną podczas psychofizycznej aktywności dwujęzycznej w celu odzwierciedlenia rzeczywistości opartej na indywidualnych zdolnościach tłumacza, przechodząc od jednego systemu semiotycznego do celu równoważnego, tj. najbardziej kompletna, ale zawsze

częściowa, transmisja systemu znaczeń zawartego w pierwotnej wiadomości od jednego komunikatora do drugiego.

Dość zauważalny jest interdyscyplinarność tego zjawiska, skoro obejmuje ono zagadnienia semiotyczne (proces przejścia od jednego systemu znaków do drugiego), kognitywne (proces poznania rzeczywistości obcej kultury poprzez pryzmat swojej) oraz zagadnienia logiki (proces przekształcania znaczeń) [4, s.215].

Językoznawcy mają sporo dyskusji na temat definicji terminów „przekład”, „tłumaczenie” oraz „interpretacja”. Jedni utożsamiają te pojęcia, drudzy twierdzą, że te terminy nie mają prawie nic wspólnego. Aby porównać te pojęcia, musimy sięgnąć po definicje.

Słownik języka polskiego PWN podaje, że „tłumaczenie” to tekst, utwór przełożone z jednego języka na drugi; „przekład” to tłumaczenie literackie; „interpretacja” to wydobywanie i wyjaśnienie sensu czegoś [58]. Aby lepiej zrozumieć różnicę, musimy rozszerzyć wyjaśnienie powyższych terminów. Tłumaczenie prawie zawsze jest dosłownym odwzorowaniem oryginalnego tekstu, to są zwykle tłumaczenia techniczne oraz tak zwane tłumaczenia poświadczone, tłumaczenie dla potrzeb sądowych. Najważniejszą cechą tłumaczenia jest precyzyjność, dosłowność oraz wierność oryginałowi. W odróżnieniu od tłumaczenia przekład nie jest dosłowny, dla przekładu ważne jest to, żeby już przetłumaczony tekst nie brzmiał sztywnie, celem tłumacza w tym przypadku jest jak najbardziej uwzględnić realia związane z tym językiem, na który się tłumaczy. Istnieje opinia, że każdy tekst literacki najpierw się tłumaczy, a potem przekłada się, czyli tłumacz najpierw tłumaczy dosłownie, a potem opracowuje tłumaczenie, redaguje, żeby tekst brzmiał naturalnie, czasami dodając środki stylistyczne, których nie ma w języku oryginalnym (w przypadku dzieł literackich artystycznych).

Interpretacja postrzega się przez teoretyków tłumaczenia jako wyjaśnienie sensu tekstu, to jest pewne badanie, analiza tekstu, która jest zwykle prowadzona przez pryzmat różnych nurtów oraz metod badawczych (psychoanaliza, marksizm, feminizm, postmodernizm, dekonstrukcja i t.d.)

Harbowski N. podkreśla, że interpretacja ma bezpośredni związek z tłumaczeniem ustnym, bo tłumaczenie ustne nigdzie nie jest dosłowne, lecz jest raczej wyjaśnieniem, „wyciąganiem” podstawowej treści z tekstu oryginalnego.

Ale interpretacja jest podstawą nie tylko dla ustnego, ale i innych rodzajów tłumaczenia lub przekładu [7, s.213].

Nie mniej ważnym terminem, którym często operują przekładoznawcy, jest „(nie)przekładalność tekstu”. Według większości przekładoznawców przekład jest zjawiskiem międzykulturalnym, skoro podczas czytania utworu już przełożonego na inny język zagłębiamy się w inną przestrzeń kulturową. Akurat to stanowi trudność podczas przekładu, ponieważ istnieją elementy językowe, które opisują zjawiska kulturowe nieobecne w kulturze narodowości, na język którego się tłumaczy.

Wokół pojęcia „(nie)przekładalności” od lat toczy się wiele dyskusji wśród przekładoznawców. Polski językoznawca K. Lipiński uważa, że możemy używać terminu „nieprzekładalność” tylko w przypadku tłumaczenia dosłownego; jeżeli zaś chodzi o inne rodzaje tłumaczeń (ustne, literackie), to Lipiński twierdzi, że wszystkie teksty są „przekładalne”, ponieważ istnieją tzw. uniwersalie językowe oraz metody opisowe, z których się korzysta, gdy w języku, na który się tłumaczy, nie ma odpowiednika (zwykle przez różnice kulturowe, religijne i t.d) [50, s. 170-172].

Bułgarski przekładoznawca S. Floryn jest zdania, że tylko niektóre części tekstu lub wypowiedzi mogą być „nieprzetłumaczalne”, do takich elementów można zaliczyć leksykę bezekwiwalentną, czyli idiomy, wyrazy frazeologiczne oraz niektóre jednostki slangowe, które odzwierciedlają niepowtarzalną atmosferę społeczną, która panuje w każdym kraju. W tych przypadkach tłumacze sięgają po takie metody tłumaczenia jak transliteracja, transkrypcja oraz metody opisowe [37, s. 87].

Dotyczy to na przykład nazw własnych z polskich filmów, kreskówek, książek, które stały się na tyle popularne, że z nazw własnych one się przeniosły do języka jako słowa pospolite. Przykładem tego może być imię głównego bohatera serialu polskiego „Włatcy Móch” Czesio, które po zdobyciu popularności wśród nastolatków i młodzieży polskiej zostało nazwą pospolitą – tak nazywano ludzi,

którzy są dość sympatyczni, weseli, szaleni (w znaczeniu pozytywnym), ale mają nie zbyt inteligentny umysł, również są bardzo niedojrzali oraz infantylni i łatwowierni [53].

Ten serial na pewno nie jest powszechnie znany wśród widzów ukraińskich, dlatego tutaj nie będzie tłumaczenia dosłownego, powinniśmy sięgnąć po tłumaczenie opisowe albo musimy znaleźć odpowiednik slangowy w języku ukraińskim, który rzeczywiście nie będzie miał nic wspólnego z bohaterem serialu polskiego i jako skutek znaczenie semantyczne tego słowa będzie się nieco różniło.

Jak twierdzi znany rosyjski profesor w dziedzinie przekładu W. Komissarov, jednym z centralnych pojęć współczesnego przekładoznawstwa są bliskie do siebie pojęcia „ekwiwalencja” i „adekwatność” [16, s.134].

Wnioskując z definicji terminu „ekwiwalentny” [58] – mający równą wartość, równe znaczenie z czymś – możemy przełożyć tę definicję na płaszczyznę przekładoznawstwa i zdefiniować „ekwiwalencję” jako rodzaj komparacji dwóch tekstów (tekst źródłowy i docelowy), gdy oba teksty przekazują identyczną treść.

Ekwiwalencja przypuszcza zamiennosc porównywanych obiektów, ale zamiennosc nie jest absolutna, lecz możliwa tylko pod pewnymi względami [7, s.265]. Jako kryterium dla oceny poziomu ekwiwalencji możemy wziąć dwa antonimy „fałsz – prawda”. Ekwiwalencja będzie stuprocentowa, t.j. tekst oryginału będzie równoważny tekstowi tłumaczenia, tylko wtedy, gdy tekst tłumaczenia jest tak samo prawdziwy jak tekst oryginału.

Prawie każdy tłumacz w trakcie tłumaczenia spotyka się z fałszywą informacją albo z tekstami, które zawierają dane sprzeczne. Jeżeli w trakcie przekładu tłumacz poprawia tekst, taki tekst automatycznie staje się nieekwiwalentny.

Pojęciem, który ma ciasny związek z ekwiwalencją, jest pojęcie adekwatności w przekładzie. Zdaniem przekładoznawców przekład uważa się za adekwatny tylko w tym przypadku, jeżeli treść, forma, stylistyka tekstu docelowego odpowiada treści, formie i stylistyce tekstu oryginalnego.

W odróżnieniu od ekwiwalencji przekładu, gdzie główną cechą jest bliska relacja pomiędzy treścią, semantyką oryginału i tłumaczenia, to adekwatność

najpierw przewidywa, że tłumacz potrafi przekazać główny „message”, który był w tekście oryginału.

Adekwatność tłumaczenia też oznacza jego zgodność z oczekiwaniami, jakie mają wobec niego uczestnicy komunikacji, a także z warunkami, w jakich jest ono wykonywane. Adekwatność jako właściwość tłumaczenia jest bardziej zorientowana na odbiorcę wiadomości utworzonej przez tłumacza [7, s.289].

Przekładoznawcy posługują się różnymi terminami, jeśli chodzi o sposoby tłumaczenia: „metoda”, „strategia”, „technika”. Niektórzy uważają, że tych terminów można używać zamiennie, ale jednak większość uznaje je za nieco różne pojęcia. Kwestię tę jednoznacznie rozstrzyga brytyjski profesor specjalizujący się w dziedzinie translatoryki P. Newmark. Jego zdaniem „metody tłumaczeniowe odnoszą się do całego tekstu, natomiast techniki są używane w zdaniach i mniejszych jednostkach językowych”. [54, s. 81]. Więc możemy wnioskować, że technik używamy podczas tłumaczenia konkretnej jednostki leksykalnej, a metodę wybieramy przed tłumaczeniem tekstu i dotrzymujemy się jej podczas tłumaczenia całego tekstu.

Newmark P. także opisuje różne metody tłumaczenia: [54, s.82-83]. Tłumaczenie „słowo w słowo”: taka metoda przewiduje tłumaczenie poszczególnych jednostek, które często nie pasują do kontekstu, chociaż są najbardziej popularnymi z punktu widzenia użycia.

1) Tłumaczenie dosłowne: formy gramatyczne mają bliski ekwiwalent w języku na który się tłumaczy, ale jednocześnie jednostki leksykalne są tłumaczone dosłownie, najczęściej pojedynczo i zarówno jak w tłumaczeniu „słowo w słowo” nie pasują do kontekstu.

2) Tłumaczenie wierne: tłumacz zachowuje struktury gramatyczne języka wyjściowego, ale też dąży do odtworzenia dokładnego znaczenia kontekstowego. Tłumacz jest „wierny” kontekstowi.

3) Tłumaczenie semantyczne: głównym zadaniem tłumacza jest przykładać dużą wagę do zachowania odpowiedniej estetyki „atmosfery” tekstu źródłowego.

4) Luźne tłumaczenie: tłumacz nie zachowuje stylu oraz formy tekstu, slang młodzieżowy może się tłumaczyć wyrazami neutralnymi (bez nacechowania stylistycznego).

5) Tłumaczenie idiomatyczne: zamiast słownictwa bez nacechowania stylistycznego tłumacz może użyć wyrazu idiomatycznego, którego nie istnieje w języku źródłowym.

6) Tłumaczenie komunikatywne: tłumacz dąży do wydobycia najbardziej bliskiego znaczenia kontekstowego, aby treść była najbardziej zrozumiała dla czytelnika bądź widza. Ta metoda jest najbardziej akceptowana przez tłumaczy do tłumaczenia tekstów z wyraźnym nacechowaniem stylistycznym.

Harbowski N. rozumie strategię tłumaczeniową jako pewne ogólne „zachowanie” tłumacza w trakcie tłumaczenia. Jest to strategia transformacji przez niego tekstu źródłowego w postaci „deformacji” tego ostatniego przy podejmowaniu decyzji o tym, co możemy ofiarować (wierność autorowi, tekstowi czy czytelnikom).[7, s. 508]. Strategia tłumaczeniowa jest oparta na ogólnym podejściu tłumacza do realizacji czynności tłumaczeniowych, ona zakłada, że tłumacz ma określony program, plan, według którego będzie odbywało się tłumaczenie.

Na podstawie metod P. Newmarka możemy wydzielić dwie podstawowe metody:

- 1) metoda tłumaczenia bezpośredniego (tłumaczenie dosłowne);
- 2) metoda tłumaczenia pośredniego (tłumaczenie transformacyjne).

Pierwsza metoda oznacza tłumaczenie, które odtwarza komunikacyjnie irralewantne (nieistotne) elementy oryginału, w wyniku czego naruszane są normy języka docelowego lub okazuje się, że rzeczywista treść oryginału jest zniekształcona (lub wcale nie jest przekazana). Oprócz tego należy zauważyć, że znaczenie większości slangizmów opiera się na przekazie metaforycznym, dlatego dosłowne tłumaczenie takich jednostek leksykalnych uważa się za niewystarczające.

Do tej metody tłumaczenia możemy również zaliczyć technikę transkrypcji, transliteracji i użycie kalek językowych. Takich technik można stosować, gdy słowo jest jasne z kontekstu, nie narusza norm języka, zasad adekwatności i ekwiwalencji.

Przykładem mogą wystąpić wyrazy slangowe YOLO (ang. You only live once – „żyjesz tylko raz”), IMHO (ang. In my humble opinion – „moim zdaniem”). To są zapożyczenia całkowite z języka angielskiego, które też funkcjonują w języku ukraińskim.

Pierwsza metoda jest prawie niedopuszczalna przy tłumaczeniu jednostek o nacechowaniu stylistycznym (między innymi jednostek slangowych), ponieważ narusza zasady adekwatności tłumaczenia.

Najbardziej skuteczną i rozpowszechnioną metodą tłumaczenia jednostek slangowych jest transformacja tłumaczeniowa, której funkcją podstawową jest stworzenie dokładnego leksykalnie, adekwatnego tłumaczenia przy braku regularnych odpowiedników w języku docelowym.

Transformacje tłumaczeniowe są szczególnym rodzajem parafrazy międzyjęzykowej, która znacznie różni się od parafrazy w ramach jednego języka.

W procesie tłumaczenia transformacje mają najczęściej charakter mieszany. Z reguły różne rodzaje przekształceń są przeprowadzane jednocześnie, to znaczy są ze sobą łączone – zmianie szyku zdania towarzyszy zamiana leksykalna, transformacji gramatycznej towarzyszy transformacja leksykalna itd.

Istnieje dużo klasyfikacji transformacji tłumaczeniowych. Rozpatrzymy niektóre z nich.

W zależności od rodzaju jednostek leksykalnych rosyjski specjalista w dziedzinie teorii tłumaczenia W. Komisarow wyróżnia następujące transformacje: [17, s. 253].

- 1) transformacje leksykalne
- 2) transformacje gramatyczne
- 3) transformacje leksykalno-gramatyczne

W naszej pracy rozpatrzymy transformacje, które są najczęściej używane w tłumaczeniu slangu młodzieżowego.

W przypadku transformacji leksykalnych poszczególne jednostki leksykalne (wyrazy i wyrażenia stałe) języka źródłowego zastępowane są jednostkami leksykalnymi w języku docelowym, które nie są ich odpowiednikami słownikowymi,

to znaczy, że w kontekście mogą mieć zupełnie inne znaczenie. Najczęściej występują tu trzy typy transformacji leksykalnej: konkretyzacja, uogólnienie oraz zamiana oparta na związkach przyczynowe (zastąpienie skutku przyczyną i przyczyny skutkiem).

Transformacje gramatyczne to przede wszystkim przebudowa zdania (zmiana jego struktury) i wszelkiego rodzaju zamiany: składniowe i morfologiczne. Transformacje gramatyczne są spowodowane różnymi przyczynami - mogą mieć charakter stricto gramatyczny, jak i leksykalny, choć główną rolę odgrywają czynniki gramatyczne, czyli różnice w budowie języków.

Porównując kategorie gramatyczne i formy języka polskiego i ukraińskiego, zwykle są następujące zjawiska:

- 1) brak jednej z kategorii w jednym z języków;
- 2) częściowe dopasowanie;
- 3) dopasowanie całościowe.

Potrzeba transformacji gramatycznych pojawia się tylko w dwu pierwszych przypadkach. W języku ukraińskim w porównaniu z polskim nie ma podziału na kategorię męskoosobową i niemęskoosobową np. pol. „kobiety szły”, „mężczyźni szli” – укр. „жінки йшли”, „чоловіки йшли”), nie ma odmiany czasownika „być” przez poszczególne osoby („ja jestem”, „ty jesteś” – укр. “я є”, „ти є”). Również w języku polskim w odróżnieniu od ukraińskiego zaimki mogą się opuszczać (np. pol. „jestem inżynierem” zamiast „ja jestem inżynierem” – укр. “я інженер”).

Częściowa zbieżność lub całkowity brak zbieżności w znaczeniu i użyciu odpowiednich form i struktur również wymaga transformacji gramatycznych. Może to obejmować takie zjawiska, jak częściowa rozbieżność kategorii liczby, rozbieżność w formach konstrukcji biernej, niepełna zbieżność form bezokolicznika i imiesłowu, różnice w wyrażaniu modalności itp.

Komisarow W. wyróżnia także złożoną transformację leksykalno-gramatyczną. Należy do niej: tłumaczenie antonimiczne, eksplikacja i rekompensata.

Jedną z klasyfikacji transformacji tłumaczeniowych była zaproponowana przez rosyjskiego przekładoznawcę S. Barchudarowa. On wymienia następujące rodzaje transformacji:

- inwersja (to różne zmiany w układzie elementów językowych (zmiana szyku zdania) w tekście tłumaczenia w porównaniu z tekstem oryginalnym;

- uzupełnienie (użycie dodatkowych jednostek leksykalnych jako rekompensata za utratę środków gramatycznych do wyrażenia pewnych znaczeń. Wykorzystanie dodatkowych wyrazów (słów) ma dużo powodów: np. to wynika z faktu, że bardziej zwarte zdania w języku polskim wymagają bardziej szczegółowego wyrażenia myśli w języku ukraińskim. Brak odpowiedniego słowa lub odpowiadającego mu wariantu leksykalno-semantycznego jest również powodem wprowadzenia dodatkowych słów w tłumaczeniu).

- opuszczenie (jest to zjawisko przeciwieństwem uzupełnienia. Przy tłumaczeniu najczęściej pomijane są słowa, które są semantycznie zbędne, to znaczy, że wyrażają treść, którą można wyodrębnić z tekstu bez ich pomocy. Jako przykład możemy przywołać „synonimy podwójne” albo pleonazmy, np. *chwila-moment, tylko i wyłącznie, mimika twarzy itp.*)

- substytucja (inaczej zamiana części mowy, części zdania, liczby mnogiej na pojedynczą) [3, s.198].

Podczas tłumaczenia wyrazów slangowych, warto pamiętać, do jakiej warstwy słownictwa on należy. Jednostki slangowe często powstają jako wyrażenia idiomatyczne czy też metaforyczne (przenośne). Więc możemy stwierdzić, że metody stosowane do tłumaczeń wyrazów idiomatycznych w niektórych przypadkach mogą się stosować również do tłumaczenia slangu. Hejwowski K., badacz w dziedzinie translatoryki, w swoich pracach opisał techniki tłumaczenia jednostek slangowych jako techniki i strategię przekładu idiom [45, s. 108-109].

Przekładoznawca wyróżnia następujące techniki:

- 1) Użycie odpowiednika (ekwiwalenta) idiomatycznego o podobnej formie oraz nacechowaniu semantycznym i emocjonalnym.

2) Znalezienie odpowiednika idiomatycznego, znaczenie funkcjonalne którego odpowiada znaczeniu wyrazu w języku wyjściowym, ale obraz nieco się różni.

3) Tłumaczenie poszczególnych syntagm wyrażenia idiomatycznego czyli pewnego elementu.

4) Wykorzystanie ekwiwalentu, które ma podobne znaczenie, ale nie jest wyrażeniem idiomatycznym albo slangowym.

Natomiast ukraiński przekładoznawca I. Byk uważa, że najbardziej „poprawnymi” i adekwatnymi są następujące sposoby tłumaczenia jednostek slangu młodzieżowego:

1) Użycie ekwiwalentu. Ekwiwalent to stały odpowiednik określonego wyrazu w języku docelowym, który w 90 procent przypadkach nie zależy od kontekstu. Odpowiedniki są w większości przypadków tłumaczone jako stałe kombinacje. Każdy tłumacz dąży do znalezienia owego odpowiednika, nie są tworzą się ponownie podczas używania w języku, ale odtwarzają się (reprodukują się).

2) Użycie analogu - jednego z kilku możliwych synonimów. W każdym słowniku dwujęzycznym słowu obcemu zwykle odpowiada kilka ukraińskich synonimów. O wyborze słowa spośród wielu synonimów podczas tłumaczenia decyduje kontekst. Tłumaczenie z pomocą użycia analogu to jest najwyższy stopień pod względem umiejętności tłumaczeniowych i metod tłumaczenia. Podczas tłumaczenia analogowego tłumacze muszą jednak mieć możliwość wyboru spośród kilku synonimów, który jest najbardziej odpowiedni pod każdym względem, chociaż nie zawsze można go znaleźć w słowniku;

3) Tłumaczenie opisowe (ekwiwalent opisowy). W tego rodzaju tłumaczeniu zamiast samego słowa używa się jego wyjaśnienia. Ta metoda tłumaczeniowa, a dokładniej interpretacja wyrazu, jest stosowana w przypadkach, gdy słownictwo języka, w którym dokonano tłumaczenia, nie ma odpowiednika lub analogów, które odpowiadałyby znaczeniu wyrazu w języku wyjściowym. Wyrazy, które oznaczają pojęcia lub zjawiska, których nie ma w naszym życiu, są najczęściej tłumaczone opisowo.

4) Do powyższych technik należy dodać transkrypcję, transliterację i kalkowanie (tłumaczenie części wyrazu). Metody te są stosowane w przypadkach, gdy nie można znaleźć w języku tłumaczenia jednostki leksykalnej, która ze względu na odmienne realia społeczno-kulturowe spełniałaby wszystkie wymogi tłumaczenia wyrazów slangowych

Moim zdaniem klasyfikacja brytyjskiego przekładoznawcy Petera Newmarka jest najbardziej przemyślana i pełna, dlatego będziemy z niej korzystać w części praktycznej naszego badania.

1.2. Metodologia i metody badawcze

Analiza strukturalno-semantyczna jest zaimplementowana w czterech metodach badań językowych – metoda dystrybucyjna, bezpośrednia, transformacyjna i analiza komponentów.

Do analizy poszczególnych jednostek (w przypadku naszej pracy jednostek slangu) najbardziej pasuje metoda analizy komponentów.

Ta technika przewiduje rozkładanie jednostek leksykalnych na minimalne komponenty (składniki) semantyczne. Jest to metoda ustalenia struktury znaczenia wyrazu jako pewnego sposobu zorganizowanego zbioru elementarnych jednostek semantycznych – sem, czyli metoda rozłożenia znaczenia leksykalnego na minimalne składniki semantyczne – semy. Przejawiają się w logiczny sposób. Każda sema w znaczeniu jest reprezentowana przez jedno lub kilka słów. Na przykład weźmiemy jednostkę slangową laska = znaczenie: dziewczyna + młoda + atrakcyjna. Ta metoda najczęściej się używa do analizy jednostek o jednym polu semantycznym. Opis znaczeń słów tworzących pewną grupę leksykalną jest zwykle budowany w postaci tabeli, w której analizowane słowa są ułożone pionowo, a nazwy cech semantycznych używanych do analizy składnikowej - poziomo. Na przecięciu słów i nazw cech umieszczają się znaki + (jeśli cecha jest nieodłącznie związana ze znaczeniem słowa) lub - (jeśli cecha jest nieobecna w znaczeniu tego słowa).

Na przykład grupę wyrazów slangowych oznaczających uczucia można opisać następującymi cechami semantycznymi:

- 1) bezpośrednia reakcja na stymulację zewnętrzną;
- 2) emocja powstająca w wyniku emocji poprzednich;
- 3) „Latencja językowa” (znaczenie utajone (zaszyfrowane));
- 4) bierność (brak emocji);
- 5) aktywny przepływ emocji;
- 6) kontrola emocji przez świadomość;
- 7) niekontrolowane emocje;
- 8) długotrwały przepływ emocji;
- 9) krótkotrwały przepływ emocji.

Wśród różnych metod badania jednostek leksykalnych opierając się o lingwistykę strukturalną, analiza składnikowa (analiza komponentów) uważa się za najbardziej popularną. Metoda ta opiera się na paradygmatycznych związkach w strukturze języka.

Po raz pierwszy metoda analizy składnikowej została zaproponowana i opracowana przez amerykańskich antropologów W. Lounsbury’ego i F. Goodinougha w badaniu języków Indian Ameryki Północnej. Początkowo metoda analizy składnikowej polegała na porównywaniu słów w parach, porównywaniu ich według pewnych kryteriów.

Wskazówką do rozumienia tej metody jest teza U. Eco: „Semantyka strukturalna, rozwijając pojęcie semy, wydziela jednostki znaczenia, organizując je w system opozycji, które stałyby się ich podstawą” [9, s. 403]. Jednak z tego powodu, że prawie nie istnieje ściśle uporządkowanych systemów w leksyce, bardziej uniwersalną techniką analizy składnikowej jest analiza oparta na definicjach słownikowych.

Sposobem uniwersalnym do analizy składnikowej jest analiza oparta na definicjach słownikowych. Tak więc I. W. Arnold sprowadza analizę składnikową opartą na definicjach słownikowych do przekazywania znaczenia jednego wyrazu za

pomocą innych, to pozwala na wyodrębnienie hierarchii semów w ramach znaczenia, tworząc jedność o strukturze hierarchicznej. Metoda przeprowadzania analizy składnikowej sprowadzana jest przez językoznawcę do wskazania najbliższej grupy lub klasy, do której należy obiekt i wskazania różnic gatunkowych, znaków odróżniających obiekt od innych obiektów tej samej klasy [2, s. 52-53]. Zemlakowa K. twierdzi, że „analizą składnikową znaczeń jest analiza hierarchicznie uporządkowanej struktury znaczenia” [12, s. 86–88].

Znany ukraiński językoznawca M. Koczerhan rozumie analizę składnikową jako „system metod badania znaczeń słów, sens którego polega na rozszczepieniu znaczenia słowa na jego podstawowe składniki, zwane semami, czyli „minimalne części składowe informacji, które zawiera jednostka leksykalna” [20, s. 385].

Wnioski do Rozdziału I

W Rozdziale I omówione są zasady teoretyczno-metodologiczne badania, a mianowicie teoria slangu, analizy strukturalno-semantycznej oraz teoria przekładu. Również została opisana metodologia pracy.

Pojęcie slangu zajmuje szczególne miejsce we współczesnym językoznawstwie, mimo to, że we współczesnej lingwistyce nie ma jednej i precyzyjnej definicji terminu „slang”. To pojęcie często występuje obok takich pojęć jak „żargon”, „socjolekt”, „argo” itd. Ale, analizując prace różnych językoznawców, możemy stwierdzić, że „slang młodzieżowy” to podgrupa socjolektu, z której zwykle korzystają młodzi ludzie w wieku 12-25 lat. Cechą charakterystyczną polskiego slangu młodzieżowego jest nadmierna ekspresyjność i zabarwienie emocjonalne oraz użycie słów pochodzenia obcego (najczęściej są zapożyczenia z języka angielskiego oraz rosyjskiego). Ten rodzaj slangu powstał w wyniku opozycji do języka oraz systemu oficjalnego.

Oprócz slangu w rozdziale została opisana analiza strukturalno-semantyczna oraz pojęcia strukturalizmu i semantyki w lingwistyce. Lingwistyka strukturalna przestrzega opinii, że można opisać strukturę języka poprzez zdefiniowanie jej

jednostek elementarnych na wszystkich poziomach analizy. Inaczej mówiąc, analiza strukturalna to proces dzielenia słów na ich podstawowe części w celu określenia ich znaczenia.

O tłumaczeniu jednostek slangowych zastanawiają się zarówno lingwiści, jak i tłumacze. Istnieje dużo metod, technik, transformacji tłumaczeniowych, które pozwalają jak najlepiej przekazać treść oraz nacechowanie stylistyczne i emocjonalne, które zawiera tekst oryginału.

Analiza komponentów (analiza składnikowa) może być skuteczną metodą tłumaczenia jednostek slangowych z języka polskiego na język ukraiński, ponieważ istnieje dużo odpowiedników, które są w jednym polu, w jednej grupie leksykalno-semantycznej albo są synonimami, lecz mają różne odcienia znaczeń. Metoda analizy składniowej przyczyni się do tego, że zostanie znaleziony najbardziej odpowiedni ekwiwalent za pomocą analizy sem dyferencjalnych.

ROZDZIAŁ II. ANALIZA STRUKTURALNO-SEMANTYCZNA POSZCZEGÓLNYCH JEDNOSTEK SLANGOWYCH ORAZ W TŁUMACZENIACH

2.1. Pole semantyczne oraz klasyfikacja jednostek slangowych na podstawie analizy semantycznej

Leksyka to zbiór systemów lub podsystemów, zwanych polami semantycznymi, w których słowa są połączone wzajemnym przeciwstawieniem znaczeń (porównanie znaczeń). Po raz pierwszy termin „pole semantyczne” został wprowadzony przez G. Ipsena w „Der Alte Orient und die Indogermanen” w 1924 roku, gdzie został zdefiniowany jako zbiór słów o wspólnym znaczeniu [46, s.30-45]. W opisie leksyki znani zagraniczni językoznawcy, tacy jak J. Trier, W. Humboldt, G. Osthof, używali terminu „system”, a nie „pole”. Zgodnie z tą teorią, dla każdego „pola znaczeniowego”, odpowiadającego pewnej sferze pojęć, „nakładają się” słowa, tworząc pole „werbalne”. Dzięki temu każda jednostka leksykalna nabiera znaczenia tylko jako część odpowiedniego pola. Stąd wynika, że native speakerzy rozumieją znaczenie słowa tylko wtedy, gdy rozumieją znaczenie innych jednostek z tego samego pola.

We współczesnym językoznawstwie pole semantyczne definiuje się jako zbiór jednostek językowych połączonych wspólną treścią odzwierciedlające podobieństwa koncepcyjne, przedmiotowe lub funkcjonalne wyznaczonych zjawisk. „Pole semantyczne stanowi kategorię leksykalno-semantyczną, w której syntetyzowane są właściwości jednostek klas. Dlatego jednostki pola semantycznego są za każdym razem traktowane jako jednostki jednej lub drugiej leksykalno-semantycznej klasy słów, posiadającą swoje właściwości semantyczne, strukturalne i funkcjonalne. Każda klasa pola semantycznego ujawnia pewną strukturę: rdzeń i część centralna oraz peryferia.”

Pole semantyczne charakteryzuje się następującymi podstawowymi cechami:

- 1) obecność relacji semantycznych (korelacji) między słowami składowymi;

- 2) systemowy charakter owych relacji;
- 3) współzależność jednostek leksykalnych;
- 4) względna autonomia pola;
- 5) ciągłość wyznaczenia przestrzeni semantycznej;
- 6) związek pól semantycznych w całym systemie leksykalnym (całego słownika).

Przykłady pól semantycznych: pole czasu, pole nazw pokrewieństwa, pole oznaczeń kolorystycznych, pole czasowników motywacyjnych, pole nazwy postaci itp.

Struktura leksykalna języka to ścisły system, w którym każdy element ma określone właściwości i cechy i zajmuje w nim określone miejsce. Podobnie jak struktura leksykalna dowolnego języka, slang młodzieżowy tworzy zestaw pól leksykalno-semantycznych i tematycznych, które łączą ogólność znaczenia leksykalnego i są przypisane do określonej grupy tematycznej.

Pole leksykalno-semantyczne jest pojęciem bardzo pojemnym. W tym miejscu krzyżują się główne problemy leksykologii – problematyka synonimii, antonimii, polisemii, problem relacji między wyrazem a pojęciem.

Przy próbie uporządkowania wszystkich jednostek systemu leksykalnego na pola, klasy, grupy i inne mniejsze formacje pojawia się inny problem. Oprócz podstawowych leksemów podsystemu istnieją w nim zawsze rozległe peryferie, w których znajdują się leksemy z innych pól leksykalno-semantycznych, które tylko w poszczególnych semach są zawarte w pewnym polu semantycznym. Peryferie powodują chwiejność każdego podsystemu, ale są również podstawą do łączenia podsystemów w jeden system.

Według rosyjskiego językoznawcy D. Szmelowa, pole leksykalno-semantyczne jest najbardziej obszernym onomazjologicznym i semantycznym zgrupowaniem słów. Pole leksykalno-semantyczne to hierarchiczna organizacja wyrazów, zjednoczona jednym ogólnym znaczeniem i reprezentująca pewny zakres semantyczny w języku, obejmujący pewien obszar rzeczywistości. Własnością

onomazjologiczną pola jest to, że jest ono oparte na hipersemie, oznaczającą klasę obiektów [41, s. 84].

Jednostki pola leksykalno-semantycznego często mają dopasowanie pojęciowe, stąd asocjatywnie połączone znaczenia słów polisemantycznych wchodzą zwykle nie w jedno, ale w różne pola leksykalno-semantyczne. Na przykład *prostytutka* (zawód) to pole semantyczne „zawód”, a *prostytutka* (dziewczyna sprzedająca seks za pieniądze) jest w polu semantycznym „seks”.

Pole leksykalno-semantyczne ma rdzeń, który zawiera nazwę pola, synonimy, a także antonimy. Wybór leksemu lub grupy leksemów dla roli nazwy pola jest bardzo ważny. Wyniki analizy bowiem mogą być niezadowalające, jeśli rdzeń zostanie wybrany niepoprawnie oraz jeśli on nie będzie posiadać odcieni znaczeń, którą posiada większość leksemów z tego pola leksykalno-semantycznego. Znany językoznawca A. Kuzniecowa wskazuje na główne techniki wyszukiwania rdzennych leksemów, które charakteryzują się następującymi cechami:

- 1) mają dość prosty skład morfologiczny;
- 2) mają wyraźne nacechowanie emocjonalne
- 3) są już dawno zakorzenione w systemie leksykalnym języka (nie są to neologizmy czy niedawne zapożyczenia)
- 4) semema takiego leksemu posiada dużą ilość cech, które są zawierane też w leksemach na peryferii pola leksykalno-semantycznego [23, s. 86].

Aby wydzielić podstawowe pola leksykalno-semantyczne slangu młodzieżowego w języku polskim, należy wybrać najbardziej rozpowszechnione jednostki slangowe z tekstów młodzieżowych, z filmów, seriali, programów dla polskiej młodzieży. W celu klasyfikacji jednostek slangu młodzieżowego zostało wybranych 200 jednostek z różnych źródeł (dzieła literackie, seriale itd.) Na podstawie analizy tych jednostek możemy wydzielić 12 podstawowych pól leksykalno-semantycznych. Zidentyfikowaliśmy następujące pola semantyczne, które możemy ująć też jako klasyfikację jednostek slangowych na podstawie analizy semantycznej:

- 1) człowiek (np. świr, ziomal, laska, kaczkodan, kaszalot, deska, siksa, typiara, octówa);
- 2) pieniądze (np. kapusta, hajs, kwit, flota, forsa, baksy, dycha, kasa, cash, sałata);
- 3) narkotyki i alkohol (np. bimber, bukłak w źdźble, chlać, chemol, ćpać, marycha);
- 4) seks (wpadnąć, ruchać się, montować, przelecieć);
- 5) problemy (np. trabl, człowiek bez mapy, mieć do kogoś persony, wpadka);
- 6) ubrania (np. ciuchy, galerianka, smyry, chahła);
- 7) samochód (np. fura, bryka, buda, drift, puszka, gruz, samochodoza, wybaczyć się);
- 8) śmierć (np. umrzeć na śmierć, wykręczyć szmatę, śpiulkać, zawinąć sandała, pakować do wora);
- 9) miłość (np. bujać się w kimś, friendzone, dostać kosza, lecieć na kogoś, gruchać, crush);
- 10) przyjaźń (np. ziomek, sztama, sztosiak, gifer, stary);
- 11) imprezy (fajda, melanż, impreza, party, maras, dżampra, biba, domówka, odpinać pasy);
- 12) policja (głina, pies, wachacz, pałkarz, fiskać, mendy, wysypać się, plakieta, psi patrol, psiarnia, suszarka).

Z tej klasyfikacji klarownie widać, że jednostki slangowe są używane wyłącznie w życiu codziennym, określenia są w większości przypadków “zamaskowane”, używa się dużo słów, które mają inne znaczenie pierwotne, ale z powodu metaforyzacji otrzymały nowe znaczenie. Na przykład wyraz *głina*, którym teraz mianują się przez współczesną młodzież policjanci. W prawie każdym kraju wykorzystują się slangowe słowa dla określenia zawodu „policjant”. Na przykład na Ukrainie jest to *мешм*, w Niemczech nazywają go *bull*, co oznacza *byk*, a w Polsce najczęściej używa się słowa *głina*. Dlaczego *głina*? Mało prawdopodobne jest, aby to słowo było oparte na języku angielskim, ponieważ logicznie myśląc, można prześledzić powiązanie funkcjonariusza policji z gliną. Rozumie się, że osoba

pracująca z gliną ma lepkie dłonie, a policjant ma „lepkie” dłonie, którym nie jest łatwo pozbyć się problemów. Istnieje również inna wersja wśród ludzi, tak jakby policjant „zlepiony z innej gliny”, to znaczy ludzie tego zawodu znacznie różnią się od innych. Możemy również zaobserwować zbuntowane podejście do określeń części ciała, wyglądu i krewnych, które tworzą się za pomocą metaforyzacji: włosy - *siano*, głowa - *makownica*, *arbuz*, *cylinder*, *czajnik*, *kaczan*, *pała*, nos – *kartofel* lub *fagot*, rodzice – *sarkofag*, *stary*, *wapniaki*, wysoki – *drabina*, chudy – *ogryzek* lub *suchar*.

Należy zauważyć, że te pola semantyczne z kolei są podzielone na mikropola semantyczne, które składają się z klas pojęciowych, podklas i grup. Na przykład pole semantyczne „człowiek” obejmuje mikropola: „części ciała”, „płeć”, „cechy pozytywne i negatywne”, „zawody” itp.

Najliczniejsze mikropole, jak wykazała analiza, tworzą wyrazy slangowe oznaczające płeć (pozytywne oraz pejoratywne cechy osób różnej płci).

W tym mikropolu można wyróżnić dwa rzędy synonimiczne: wyrazy, które określają płeć żeńską oraz wyrazy, które określają płeć męską.

Klasa pojęciowa z elementem nadrzędnym (hiperonim) „dziewczyna, kobieta” zawiera następujące slangizmy (najbardziej spotykane):

- laska (lasia) – ładna dziewczyna;
- dupa – atrakcyjna kobieta, dziewczyna;
- niunia – fizycznie atrakcyjna młoda kobieta;
- kaszalot – określenie brzydkiej, grubej dziewczyny;
- deska – kobieta (dziewczyna), która ma małe piersi;
- lala – ładna dziewczyna, która wygląda jak laleczka;
- siksa – młoda dziewczyna (małolata), która niepoważnie się zachowuje i ubiera się wyzywająco;
- tapeciara – dziewczyna, która ma na sobie dużo makijażu (tapetów);
- typiara – negatywne określenie dziewczyny;
- landrynka – wysoka blond dziewczyna, która podoba się chłopakom.
- octowa – niepiękna dziewczyna.

Na przykład: „O, zobacz, Wojtek ma nową laskę”, „Ej, zobacz, jakaś typiara siedzi na ławce, jest bardzo dziwnie ubrana”.

Klasa pojęciowa z elementem nadrzędnym (hiperonim) „chłopak, mężczyzna” zawiera następujące slangizmy:

- facet – neutralne określenie chłopaka lub mężczyzny;
- typek – negatywne określenie chłopaka;
- gość – neutralne określenie chłopaka, mężczyzny (często obcego);
- gach – lekceważąco o kochanku;
- koleś (kolo) – pozytywne określenie chłopaka;
- ziomek – przyjaciel, kolega;
- małolat – mały chłopak, nastolatek;
- stary – kolega, przyjaciel;
- kozak – odważny chłopak;
- dresiarz – chłopak zwykle wysportowany i łysy, nosi dres, często zajmuje się kradzieżą, zwykle towarzyszy mu bluzganie.

Na przykład: „Ten typek zachowuje się tak, jakby chce coś ukraść”, „Chyba ten gość jest mechanikiem, zawołaj go, naprawi nam to auto”, „Gośka ma nowego gacha, który ma żonę”.

Analizując powyższe określenia, możemy podzielić te mikropola na trzy grupy:

- 1) określenia pozytywne;
- 2) określenia neutralne;
- 3) określenia negatywne.

2.2. Analiza zmian semantycznych wyrazów slangowych

Zmiany semantyczne wyrazów to przesunięcie znaczenia wyrazu albo absolutna zmiana znaczenia. Ten proces odbywa się w każdym języku oraz w każdej warstwie słownictwa. Takie zmiany jeszcze nazywają się „dryftem semantycznym”.

Bloomfield L. podaje następującą definicję zmian semantycznych: „Innowacje wpływające nie tyle na funkcję gramatyczną określonej formy, ile na jej znaczenie leksykalne, definiuje się jako zmiany znaczenia, czyli zmiany semantyczne” [42, s. 465]. Zatem zmiany semantyczne to zmiany na poziomie leksykalnym, które zachodzą w wyniku modyfikacji semantyki już istniejących słów. Według O. N. Trubachova zmiany znaczenia z płynem czasu to fakt niepodważalny [35, s. 112]. Według niego „wszelkie zmiany znaczeń słów (nawet tak zwane, „okazjonalne”) są na swój sposób naturalne, chodzi o naszą wiedzę lub częściej o nieznaną całość kontekstu semantycznego, który składają się nie tylko z wiedzy językowej, ale i kulturowej” [48, s.158]. Kharitonchik Z. zauważa też: „Zmiany semantyczne pełnią podwójną funkcję. Z jednej strony pełnią rolę czynnika zapewniającego ciągłość i stałość kompozycji leksykalnej języka. Z drugiej strony są skutecznym środkiem kreowania znaczeń wtórnych i ostatecznie prowadzą do powstania polisemii jednostek leksykalnych” [27, s. 52-53]. Wydaje się, że możliwe jest ujawnienie przyczyn zmian semantycznych poprzez badanie znaczeń poszczególnych form sukcesywnie się zastępujących. Jedno znaczenie powstaje na podstawie innego, zgodnie z określonymi modelami derywacji semantycznej. Przyczyny i sposoby derywacji semantycznej są wielorakie. Wśród powodów, które powodują ponowne użycie już istniejącej nazwy o przypisanym znaczeniu, główne z nich to przyczyny pozajęzykowe: różne historyczne, społeczne, ekonomiczne, technologiczne i inne zmiany w życiu ludzi rodzą potrzebę nowych nazw [38, s. 44]. Oprócz tych czynników warunkujących rozwój polisemii słów, na uwagę zasługują psychologiczne przyczyny zmian semantycznych. Przede wszystkim jest to istnienie różnego rodzaju zakazów, czy tabu, podyktowanych poczuciem lęku i przekonaniem religijnymi (ludzie z przesądów unikają nazywania po imieniu diabła, złych duchów, Boga itp.), Poczucie delikatności, jeśli chodzi o nieprzyjemne tematy, takie jak choroba, śmierć itp., chęć przestrzegania przyzwoitości w rozmowie o zjawiskach związanych ze sferą życia seksualnego, określonymi częściami i funkcjami ciała ludzkiego, a także różnego rodzaju zmianach w ocenie emocjonalnej przedmiotów i zjawisk. Z tych powodów mówcy zaczynają używać eufemizmów do wyrażania

niezbędnych znaczeń, czyli słów zastępczych, które z czasem nabierają tych znaczeń jako ich stałych cech semantycznych.

Znaczenie może albo poszerzyć się, albo zawężyć się. Również mogą zachodzić inne zmiany, na przykład wzrost jakości znaczenia albo spadek tej jakości. Te zmiany tworzą się za pomocą środków stylistycznych: metafora, metonimia, synekdocha, antyfraza itd.

Językoznawca Blank rozrobił taką kategoryzację [34, s. 27–50]:

- metafora (podobieństwo pojęć);
- metonimia (przyległość między pojęciami);
- synekdocha (przeniesienie nazwy przedmiotu z jego części na całość i odwrotnie);
- antyfraza (znaczenie przeciwstawne);
- auto-antonimia (kombinacja przeciwstawnych znaczeń w jednym słowie);
- folk-etymologia (zmiana znaczenia jednostki na podstawie podobieństwa nazw).

Przykładem metafory może być wyraz slangowy na negatywne określenie kobiety *koczkodan*. Znaczenie pierwotne to małpa o długim nosie, ale odbyło się przeniesienie znaczenia i w języku potocznym ten wyraz oznacza brzydką, nieatrakcyjną kobietę. Znaczenie się rozszerzyło na podstawie podobieństwa obiektów.

Zmiany semantyczne zachodzące w obrębie wyrazu wynikają przede wszystkim z rozwoju nowych znaczeń słowa w procesie przenoszenia nazwy z jednego przedmiotu na inny poprzez ich podobieństwo lub obecność między nimi trwałych powiązań (czyli przyległości). Z tym sposobem rozwijania znaczeń ściśle wiąże się „odnowienie” semantyczne całego słowa jako całości, a także rozszerzenie lub zawężenie znaczenia.

Rozszerzanie znaczenia słowa to technika, w której następuje przejście od węższego znaczenia słowa do szerszego.

Przeniesienie nazw poprzez podobieństwo znaków zewnętrznych, umiejscowienie, kształt przedmiotów, smak, a także pełnione funkcje następuje w wyniku pojawienia się podobnych skojarzeń figuratywnych między przedmiotem, który ma już nazwę, a nowym, który trzeba nazwać.

Wtórne nazwy obiektów powstałe w wyniku podobieństwa pełnionych przez nie funkcji można również przypisać różnym przenoszeniom metaforycznym.

Ważną rolę w rozwoju i organizacji współczesnego systemu leksykalnego odgrywają przenoszenia metonimiczne. W takich przypadkach znaczenia drugorzędne opierają się na połączeniach skojarzeniowych, które powstają, gdy jedno słowo jest, żeby nazwać materiał i obiekt wykonany z tego materiału; działanie i wynik uzyskany z tego działania; całość i część, jak również część i całość; imię własne i rzeczownik pospolity itp.

Przykłady zmiany znaczenia już istniejących słów: trawa – marihuana; kapusta – pieniądze; jeleń – naiwny mężczyzna; śmieć – człowiek małowartościowy; byczek – wysportowany mężczyzna; paczka – grupa bliskich przyjaciół.

Ciekawe z punktu widzenia metonimii jest rozszerzenie znaczenia wyrazu *ziomek*. Znaczenie pierwotne tego wyrazu to człowiek pochodzący z tego samego kraju czy okolic, pochodzi od wyrazu *ziemia*. Ten wyraz pod wpływem metonimii uzyskał nowe znaczenie – bliski znajomy, przyjaciel. To rozszerzenie znaczenia jest całkiem uzasadnione, przecież traktujemy swoich rodaków raczej jako przyjaciół, niż wrogów. Jest to dowód na większą spójność i jedność Polaków, ponieważ w języku ukraińskim odpowiednik wyrazu *ziomek* – *земляк* – ma tylko jedno znaczenie.

2.3. Analiza strukturalno-semantyczna poszczególnych wyrazów slangowych

Analiza strukturalno-semantyczna jest ściśle związana z teorią pól leksykalno-semantycznych. Z perspektywy badanego materiału w naszej pracy pole leksykalno-semantyczne rozumie się jak zbiór jednostek leksykalnych slangu młodzieżowego, które są połączone wspólnym znaczeniem, które ma rozległą strukturę wewnętrzną, a również w której owe jednostki są w relacji hierarchicznej. Najwyższym poziomem

w hierarchii pola semantycznego jest grupa leksykalno-semantyczna, której archisemy stanowią rdzeń tego pola. Taka archisema stanowi podstawę do tworzenia nowych grup, które stanowią peryferie.

Struktura poszczególnych pól leksykalno-semantycznych w slangu młodzieżowym jest zwykle wielopoziomowa, dlatego wymaga dodatkowego wyodrębnienia makro- i mikropól, które z kolei są podzielone na grupy leksykalno-tematyczne. Jednym ze sposobów analizy jednostek takich grup jest metoda analizy składnikowej. Taką metodę jeszcze nazywają analizą semową znaczeń wyrazów, która polega na wyodrębnieniu dyferencjalnych oraz integralnych semów w znaczeniach słów przez porównanie ich w grupie wyrazów o podobnym znaczeniu.

Zanim przejdziemy do bezpośredniej analizy, należało by ułożyć szczegółowy plan analizy składnikowej (semowej):

- 1) zidentyfikować, używając słowników synonimów oraz słowników tłumaczeniowych, grupę słów semantycznie powiązanych;
- 2) znaleźć w słowniku definicję każdego wyrazu analizowanej grupy leksykalno-semantycznej i wyodrębnić w niej semy;
- 3) ułożyć listę semów, znajdujących się w analizowanej grupie wyrazów;
- 4) stworzyć tabelę z semami wyrazów analizowanej grupy;
- 5) zaznaczyć „+”, jeśli jest obecność semów w każdym analizowanym znaczeniu;

Jeśli jakiegokolwiek znaczenie ma semę, która jest antonimiczna do jednego z zaznaczonych wyrazów, dodać ją do tabeli i sprawdzić, czy mają ją wszystkie inne znaczenia

- 6) sprawdzić zróżnicowanie znaczeń;
- 7) w razie potrzeby dodać dodatkowe semy do tabeli sięgnąć po analizę semów funkcjonalnych.

Do analizy strukturalno-semantycznej (przy pomocy metody analizy składnikowej) zostały wybrane setki jednostek slangowych ze słowników (Miejski słownik slangu i mowy potocznej <https://www.miejski.pl>; Wrocławski Słownik Slangu...;)

Do analizy zostały wybrane jednostki, które zaliczają się do pola znaczeniowego „Język mówiony” (czasowniki do określenia aktów mowy).

Do pola znaczeniowego „język mówiony” zaliczamy następujące wyrazy: *pawlaczyć, farmazonić, piskorzyć, pitolić, podkręcać, pucnąć się, srompić, streszczać się, świergolić głupoty, mamrotać, kablować, kawić, konfabulować, kitować, konfidencić, beblać, besztać, bluzgać, ćwirkać, flugać, gaworzyć, gęgać, ichabodzić, rugać, zagadać.*

Aby przeprowadzić analizę semową najpierw należy zdefiniować każdy wyraz osobno (wszystkie definicje są z słownika Miejski.pl [53]):

- pawlaczyć – gadać bzdury, potocznie „pieprzyć”;
- farmazonić – mówić nieprawdę, kłamać, mijać się z prawdą, zmyślać, przeinaczać fakty;
- piskorzyć – opowiadać bzdury;
- pitolić – mówić od rzeczy, mówić głupoty, zmyślać;
- podkręcać – namawiać do czegoś;
- pucnąć się – wygadać się;
- srompić – mówić głupoty, mówić of rzeczy;
- streszczać się – zwrot wyrażający stosunek do danej czynności, mający na celu skrócenie jej, wyrażenie w bardziej prosty, zwięzły sposób; mówić szybciej, niż zazwyczaj;
- świergolić głupoty – mówić głupe, niemądre rzeczy;
- mamrotać – mówić coś pod nosem;
- kablować – donosić na kogoś;
- kawić / konfabulować – kłamać, oszukiwać, wymyślać niestworzone historie;
- kitować – kłamać, oszukiwać, mówić nieprawdę;
- konfidencić – donosić na kogoś;
- beblać – mówić niewyraźnie po alkoholu
- besztać – słownie obrażać osobę;
- bluzgać – przeklinać, używać niecenzuralnych słów;
- ćwirkać – oszukiwać przyjaciół, kłamać;

- flugać – bluzgać, bluźnić, używać wulgarnych słów;
- gaworzyć – długo rozmawiać, w szczególności po używkach, po alkoholu;
- gęgać – mówić bezmyślnie albo nudno;
- ichabodzić – narzekać, marudzić;
- rugać – przeklinać w kółko;
- zagadać – rozpoczynać rozmowę, zazwyczaj dla zabicia czasu lub z nudów;

To pole semantyczne można podzielić na grupy tematyczne, na przykład: „kłamać” (kawić, konfabulować, kitować, ćwirkać); „przeklinać” (flugać, rugać), „mówić bzdury” (pawlaczyć, piskorzyć, srompić, pitolić); „mówić niewyraźnie” (mamrotać, bebłać) itd.

Archisemą tych wszystkich powyższych znaczeń można wydzielić archisemę „gadać” – wyraz slangowy który w języku potocznym, młodzieżowym znaczy „mówić, rozmawiać”, bo wszystkie wyrazy tego pola semantycznego można zamienić wyrazem „mówić”, na przykład: „Co tam basztasz/gaworzysz/kablujesz/pitolisz?” – „Co tam mówisz?” Ale „mówić” w tym przypadku jest uogólnieniem tych wszystkich powyższych wyrazów i ma znaczenie neutralne w odróżnieniu od wyrazów slangowych.

Pole semantyczne „język mówiony” posiada, jak każde inne pole semantyczne, hierarchię sem. Wszystkie jednostki, które zaliczają się do pola semantycznego, mają semę integralną, która przypisuje je do tego pola. W naszym przypadku wszystkie znaczenia mają integralną semę „język mówiony” (ta sama nazwa jak i nazwa pola). Każda sema też zawiera kategorialną semę, w przypadku naszego pola to jest czasownik „mówić”. Metajęzykowa reprezentacja takich znaczeń wyraża się więc formułą „czasownik” (sema kategorialna) + „język mówiony” (sema integralna); ten łańcuch semów jest wyrażeniem metajęzykowym analizy składnikowej konkretnej semy. Jednostki posiadające taką semantykę strukturalną, stanowią rdzeń pola semantycznego. Znaczenia wyrazów różnią się za pomocą sem dyferencjalnych, indywidualnych dla każdego znaczenia.

Semy dyferencjalne wyodrębniają na podstawie wzajemnej opozycji sememów, na przykład: sema „wyraźność mowy” \neq „niewyraźność mowy”: „jasność, wyraźność”.

Dobór sem na podstawie opozycji opiera się na naturze jednostek językowych, bo język składa się z opozycji.

Wyodrębnienie cech, które stanowią opozycję, można też przeprowadzić według opozycji asymetrycznej, w której jedna jednostka jest oznaczona pewnym „markerem”, a druga nie jest oznaczona. W metajęzykowym zapisie analizy składnikowej „niemarkerowany” składnik asymetrycznej opozycji jest oznaczony znakiem „ Θ ”, który oznacza neutralizację (brak) semy.

W trakcie analizy składnikowej znaczeń badanych jednostek tego pola leksykalno-semantycznego zidentyfikowaliśmy następujące dyferencjalne semy i komponenty semantyczne:

- 1) sema „charakterystyka akustyczna” (głośno; cicho);
- 2) sema „szybkość mówienia” (szybko; wolno);
- 3) sema „charakter percepcji” (nudno; wesoło);
- 4) sema „długość mówienia” (długo rozmawiać; wymówić coś nagle);
- 5) sema „prawdziwość” (prawda; fałsz);
- 6) sema "osobliwości wymowy" (zamiana niektórych dźwięków na inne (niepoprawne); niewyraźnie; mówić z trudem; mówić „przez nos”);
- 7) sema „ocena treści” (głupie; pomocnicze; ważne; obraźliwe);
- 8) sema „cenzuralność” (użycie cenzuralnych / niecenzuralnych słów).
- 9) sema „namiar” (zły, dobry);
- 10) sema „alkohol” (np. po alkoholu, po używkach).

Następnym etapem jest stworzenie tabelę z semami, aby pokazać obecność czy brak poszczególnej semy w każdej sememie.

Tabela № 1

Wyrzy Semy	Cicho	Szybko	Nudno	Długo	Falsz/ kłamstwo	Niewyraźnie	Głupie	Obrażliwe	Niecenzuralne	Zły namiar	Tajemnica	Po alkoholu
Pawlaczyć							+					
Farmazoni ć					+							
Piskorzyc							+					
Pitolić							+					
Podkręcać										+		
Pucnąć się		+									+	
Srompić							+					
Streszczać się		+										
Świergolić głupoty							+					
Mamrotać	+		+			+						
Kablować										+	+	
Kawić					+							
Kitować					+							
Konfidenc ić											+	
Bebłać						+						+
Besztąć								+		+		
Bluzgać									+			
Ćwirkać					+							
Flugać									+			
Gaworzyć				+								+
Gęgać			+				+					
Ichabodzić			+	+								
Rugać				+					+			

Zagadać			+					+					
---------	--	--	---	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--

Analizując tę tabelę, możemy stwierdzić, że najczęściej w wyrazach slangowych pola semantycznego „język mówiony” jest obecna sema „głupie” (7 wyrazów); „nudno” (4 wyrazy); „fałsz / kłamstwo”(4 wyrazy). Z tego wynika, że Polacy najczęściej sięgają po wyrazy slangu młodzieżowego z pola semantycznego „język mówiony”, kiedy chcą akcentować uwagę na wypowiedzi głupiej, nudnej i nieprawdziwej.

Analiza przedstawionych wyżej danych pozwala stwierdzić, że niektóre wyrazy są synonimami absolutnymi, skoro mają jednakowe semy dyferencjalne. Do takich wyrazów zaliczamy *farmazonić*, *kawić*, *kitować*, *ćwirkać* (podzielają jedną semę „fałsz”); *pawlaczyć*, *piskorzyć*, *pitolić*, *srompić*, *świergolic* głupoty (podzielają semę „głupie”), ale wyrazy *gęgać* i *zagadać* już nie są absolutnymi synonimami tych wyrazów, bo oprócz semy „głupie” jeszcze mają semę „nudno”.

Każdy wyraz z tego pola semantycznego można reprezentować w postaci formuły, która jest oparta na semach, tak na przykład wyraz *mamrotać* możemy ująć w taki sposób: „mówić” (sema kategoriałna) + „cicho” + „nudno” + „niewyraźnie” (semy deferenccjalne).

Wyraz *kablować* ma formułę „mówić” + „zły zamiar” + „tajemnica”. To znaczy, że możemy ten wyraz zdefiniować bardziej szczegółowo jako „mówić coś ze złym zamiarem; zdradzić czyjąś tajemnicę”.

Znając te formuły, możemy zgadnąć jakie wyrazy za nimi stoją.

2.4. Analiza semantyczna jednostek slangowych oraz analiza metod tłumaczeniowych na przykładzie tłumaczenia powieści D. Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną” na język ukraiński

Do tłumaczenia i analizy metod tłumaczeniowych została wybrana powieść polskiej autorki D. Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną” [51]

oraz jej tłumaczenie na język ukraiński dokonany przez tłumaczkę Larisę Andrijewską.

Ta powieść została wybrana z powodu użycia dużej ilości nieliterackich słów – wyrazów slangowych, wulgaryzmów, języka potocznego.

Powieść została napisana w imieniu młodych ludzi – dresiarzy, narkomani (Silny, Natasza, Lewy, Magda). Przedstawione w nim wydarzenia to poszukiwanie środków odurzających i zażywanie narkotyków, rozmowy w barze, wydarzenia obok posterunku policji itd. One są przeplatane z pustką wypełnioną samorefleksją, strumieniem świadomości, halucynacjami. Ich życie to ciągła walka z samym sobą, z wyzwaniem życiowym. Dlatego ich słownictwo jest wyraziście nacechowane emocjonalnie za pomocą wyrazów slangowych i wulgaryzmów, bo to jest sposób na ukrycie jakichś aspektów ich życia oraz słowny protest przeciwko trudnościom życiowym.

Słownictwo slangowe jest naturalnie używane przez bohaterów powieści, ale nie możemy powiedzieć, że brakuje im „poczucia normy”. Zakres użycia wyrazów slangowych zmniejsza się w sytuacjach komunikacji z władzą, chociaż takie wyrazy też używane są przy wyrażaniu negatywnych emocji wobec policji, która z kolei też nie stroni od slangu policyjnego.

Wśród jednostek do określenia kobiet i dziewczyn, które wyekscerpowaliśmy z tekstu powieści *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną*, przeważają negatywne określenia, mają często wydźwięk ironiczny i sarkastyczny, a mianowicie: *czajna tałn* (od ang. China Town ‘chińskie miasto’) ‘dziewczyna lub kobieta, która pochodzi z krajów Wschodnich’, *zwłoka* ‘dziewczyna wyczerpana psychicznie i fizycznie szczególnie po narkotykach’, *stara* ‘matka’, *gotyklaska* ‘dziewczyna, która się ubiera w stylu gotyckim oraz uwielbia styl gotycki’, *metalowa* ‘dziewczyna, która uczestniczy w subkulturze metalowej’, *siksa* ‘zarozumiała dziewczyna, która zwykle zachowuje i ubiera się wyzywająco’, *tapeciara* ‘dziewczyna/kobieta, która ma na sobie dużo *tapetów* (makiijażu)’.

Jednostki slangowe spotykane w powieści są skierowane na określenie (najczęściej negatywne) człowieka: *świr*, *walnięty* ‘osoba niewrównoważona

psychicznie’, *zbok* ‘człowiek zboczony’, *facet* ‘mężczyzna, chłopak’, *eurocwel* ‘zwolennik Unii Europejskiej (obraźliwie), *perwers* ‘osoba nieobliczalnie perwersyjna’.

Też używa się różnych form pochodnych, na przykład wyraz *świr* ma takie wyrazy pochodne, które zostały użyte w powieści: *świrnięty*, *świrować*. Poniżej są przedstawione przykłady tłumaczeń wyrazów pochodnych od wyrazu *świr* na język ukraiński.

Tabela № 2

Polski oryginał	Przekład ukraiński
„Ona na to: zostaw mnie, głupi <i>świrze</i> , co chcesz zrobić [51].	Вона мені каже: дай мені спокій, кінчений <i>психу</i> , що ти збираєшся робити.

W tym przypadku *świr* został przetłumaczony jako *ncux*, została użyta metoda tłumaczenia dosłownego. To możemy uzasadnić sięgając po definicje obu wyrazów w języku polskim oraz ukraińskim.

Według Słownika języka polskiego PWN *świr* oznacza ‘człowiek niezrównoważony lub lubiący się wygłupiać’ [58]. Według Słownika współczesnego slangu ukraińskiego autora Kondratiuka *ncux* oznacza ‘психічно невірноважена людина’[18]. Więc, jak wynika z definicji, tłumaczenie jest dosłownym, została znaleziona ekwiwalencja formalna. Oprócz tłumaczenia dosłownego tłumacz użył techniki transformacji tłumaczeniowej, a mianowicie zamiany kontekstualnej, bo wyrażenie *кінчений психу* już funkcjonuje w języku ukraiński jako wyraz frazeologiczny, a mianowicie związek luźny (konstrukcja często powtarzalna) i spotyka się o wiele częściej, niż *дурний психу*, gdyby to było przetłumaczone dosłownie.

Tabela № 3

Polski oryginał	Przekład ukraiński
-----------------	--------------------

Juz mnie na nic nie weźmiesz, na nic mnie nie ześwirujesz , gdyż znam prawdę o tobie, o całym twoim prowolnościowym majdanie, o całym burdelu paramentalnym, który za przeproszeniem prowadzisz razem z tym szatanem Arletą [51].	Більше ти мене вже не проведеш, і не розізлиш , тому що я знаю про тебе все, всю правду про твій псевдо-дисидентський майдан, про твій параментальний бордель, який ти, перепрошую за вираз, тримаєш разом з цим шайтаном Арлетом.
--	---

Podczas tłumaczenia tego zdania tłumacz sięgnął po metodę tłumaczenia luźnego, ponieważ slangowy wyraz *ześwirować* został zamieniony na słowo o nacechowaniu neutralnym, literackim – *розізнити*.

Tabela № 4

Polski oryginał	Przekład ukraiński
Ona mówi, że ja świruje , ja mówię, że jeśli mi nie wierzy, to jest to jej już sprawa [51].	Вона говорить, що я заливаю , я кажу, що, якщо вона мені не вірить, то це вже її справа.

W przypadku powyższego tłumaczenia została użyta transformacja zamiany semantycznej. Porównamy znaczenia tych wyrazów w słownikach. *Świrować* ‘zachowywać się dziwacznie lub niepoważnie’ [58].

Заливати - Брехати, говорити неправду [31]. Te wyrazy mają zupełnie różne definicje, ale jedną wspólną semę, która pozwala tłumaczowi użyć go w tym kontekście. Te wyrazy dzielą semę ‘niepoważność’.

Tabela № 5

Polski oryginał	Przekład ukraiński
Jakiej słuchasz muzyki? Każdej po trochu - odpowiada Natasza patrząc z góry i boje się przez chwilę, czy nie	Яку ти музику слухаєш? Всю потрохи, - відповідає Наташа, дивлячись зверхньо, і я починаю

ześwirowała, nie weźmie kolumnę od wieży i jej nie spuści na twarz [51].	боятися, чи не зірве у неї дах і чи вона не візьме колонку від музичного центру і не заїде нею по обличчю.
--	--

Wyraz slangowy *ześwirować* został przetłumaczony jako *зірвати дах*. Została użyta technika doboru analogu frazeologicznego tłumaczenie idiomatyczne. Porównajmy znaczenia tych wyrazów w słownikach. *Ześwirować* pot. 'zwarować'. *Зірвало дах* - хтось божеволіє, втрачає здоровий глузд та самоконтроль. Zamiast tego analogu można byłoby użyć innego – mniej czy bardziej pasującego do kontekstu, na przykład *ноїхав дах* albo sięgnąć po metodę tłumaczenia luźnego i użyć wyrazu ze słownictwo neutralnego – *з'їхати з глузду*. Ale w tym przypadku należałoby jeszcze użyć techniki rekompensaty, aby potrzymanywać „balans” slangowy w tekście docelowym.

Z analizy metod tłumaczeniowych użytych do tłumaczenia tej powieści wynika, że tłumacz stosował się do strategii tłumaczenia pośredniego, a mianowicie używał różnego rodzaju transformacji tłumaczeniowych, co wskazuje na trudność i specyfikę tłumaczenia slangu oraz na brak odpowiedników w języku ukraińskim.

Wnioski do Rozdziału II

W tym rozdziale zostało opisane pojęcie pola semantycznego we współczesnej lingwistyce, jego cechy podstawowe. We współczesnym językoznawstwie pole semantyczne postrzega się jako zbiór jednostek językowych, które są połączone podobną treścią odzwierciedlające podobieństwa przedmiotowe lub funkcjonalne poszczególnych zjawisk.

Na podstawie analizy treści młodzieżowych filmów, seriali, programów dla polskiej młodzieży w celu klasyfikacji jednostek slangu młodzieżowego zostało wybranych 200 jednostek z różnych źródeł. Na podstawie analizy tych jednostek wydzieliliśmy 12 podstawowych pól leksykalno-semantycznych: człowiek, pieniądze, narkotyki i alkohol, seks, problemy, ubrania, samochód, śmierć, miłość,

przyjaźń, imprezy, policja. Te pola dzielą się na mikropola semantyczne, które składają się z klas pojęciowych, podklas i grup.

Prawie każdy wyraz w jakimkolwiek języku częściowo albo całościowo zmienia swoje znaczenie albo odcienie znaczenia. Wyrazy slangowe nie są wyjątkiem. Najczęściej zmiana następuje w skutek metaforyzacji czy metonimii.

Analiza strukturalno-semantyczna, a mianowicie analiza składnikowa wyrazów z pola semantycznego „język mówiony” mikropola „gadać” pozwala nam stwierdzić, że najczęściej w wyrazach slangowych pola semantycznego „język mówiony” jest obecna sema „głupie”, „nudno”, „fałsz / kłamstwo”. Z tego wynika, że Polacy najczęściej sięgają po wyrazy slangu młodzieżowego z pola semantycznego „język mówiony”, kiedy chcą akcentować uwagę na wypowiedzi głupiej, nudnej i nieprawdziwej.

Analiza semantyczna wyrazów slangowych w powieści Doroty Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną” oraz analiza metod tłumaczeniowych na przykładzie tłumaczenia powieści na język ukraiński pozwoliła nam wydzielić najbardziej rozpowszechnione metody i techniki, których tłumaczka użyła do tłumaczenia jednostek slangowych. Do takich metod należy metoda tłumaczenia pośredniego, która przewiduje użycie różnego rodzaju transformacji tłumaczeniowych.

ROZDZIAŁ III. METODY TŁUMACZENIOWE POLSKIEGO SLANGU MŁODZIEŻOWEGO

3.1. Trudności oraz specyfika tłumaczenia wyrazów slangowych

Każdy tłumacz spotyka się z trudnościami podczas tłumaczenia. Najwięcej kłopotów sprawiają tłumaczenia tekstów literackich (artystycznych), ponieważ one często zawierają wyrazy slangowe, które są wyzwaniem nawet dla doświadczonych tłumaczy. Rosyjska przekładoznawczyni Tamara Kazakowa jest zdania, że przekład literacki reprezentuje obcokulturowe podobieństwo tekstu wyjściowego, które odpowiada wymaganiom literackim oraz komunikacyjnym na pewnym historycznym etapie. Zasadniczo tłumaczenie literackie jest rodzajem interpretacji. Interpretacja jednostek slangowych jeszcze bardziej komplikuje proces przekładu [15, s.8].

Żeby pojąć, dlaczego akurat slang sprawia dużo kłopotów, powinniśmy sięgnąć po samo pojęcie slangu. Jak pisano w Rozdziale I, slang jest pojęciem kontrowersyjnym, toczy się wiele dyskusji wokół tego tematu.

Wielu naukowców zgadza się, że głównym problemem tłumaczenia wyrazów slangowych jest właśnie definicja slangu, a mianowicie brak jednej definicji, z którą by się zgodziła większość językoznawców. Dotychczas do końca nie określono pojęć „slang”, „żargon”, „socjolekt”, dlatego, kiedy tłumacz napotyka w tekście wyraz slangowy lub żargon, często są wątpliwości, czy potencjalny odpowiednik w języku, na który się tłumaczy, też ma „status” na przykład slangu czy uważa się przez językoznawców za żargonizm. Od tego zależy, czy poprawnie tłumacz przekazał semantykę słowa, i również, czy zamysł autora tekstu oryginalnego został dotrzymany w przekładzie. Dlatego z powodu niejednoznaczności i niespójności pojęcia „slangu” tłumacz staje przed trudnym zadaniem, polegającym na jak najbardziej odpowiednim przekazaniu danych jednostek leksykalnych bez zniekształcania znaczenia i idei autora.

Kolejnym powodem, dla którego tłumaczenie jednostek slangowych stanowi trudność, jest fakt, że te jednostki te są spotykane najczęściej w utworach literackich. Przekład utworów literackich uważa się za jeden z najbardziej trudnych. Jeżeli zagadnienia związane z ogólną teorią tłumaczenia zostały prawie w pełni rozwinięte, to pytania i trudności związane z tłumaczeniem literackim pozostają otwarte do dziś i stanowią płaszczyznę do kolejnych badań w tej dziedzinie. [19, s. 87].

Rosyjska przekładoznawczyni T. Kazakowa twierdzi, że tłumaczenie literackie jest rodzajem działalności intelektualnej, podczas którego tłumacz ustanawia korelację informacyjną między jednostkami językowymi tekstu oryginału a jednostkami w języku docelowym, umożliwiając stworzenie obcego odpowiednika oryginalnego tekstu literackiego w postaci wtórnego systemu znaków, który spełnia wymagania literackie i komunikacyjne [14, s. 113]. To znaczy, że tłumaczenie literackie powinno przekazywać wszystkie cechy tekstu bez utraty percepcji emocjonalnej, a także brać pod uwagę różnice kulturowe.

Trudność stanowi tłumaczenie poszczególnych leksemów. Jednostki slangowe w większości przypadków w języki polskim a ukraińskim różnią się od siebie (oprócz jednostek zapożyczonych z języka angielskiego, niemieckiego i t.d). Niektóre jednostki nie są tłumaczone bezpośrednio z powodu braku bezpośredniego analogu w języku docelowym. Dlatego tłumacz musi znaleźć lub nawet wymyślić ten analog. W tym akurat przypadku rola tłumacza zmienia się na rolę autora, który powinien wymyślić okazjonalizm. Ten okazjonalizm musi jak najdokładniej przekazać treść i nacechowanie emocjonalne oraz zachować formę wraz z indywidualnością autora (naśladowanie stylu autora).

Proces przekładu możemy zdefiniować jako komunikację międzyjęzykową, gdzie każdy akt komunikacji stanowi określoną sytuację tłumaczeniową, która wymaga pewnej strategii tłumaczenia. Każda strategia jest określona przez szereg czynników, z których najważniejszy jest cel tłumaczenia, rodzaj tekstu do tłumaczenia oraz charakter zamierzonego receptora tłumaczenia. Wybór strategii określa poziom ekwiwalencji i adekwatności w tekście tłumaczenia. Dlatego wybór

strategii pełni tak ważną rolę, bo najgłówniejszym zadaniem tłumacza jest zrobić tekst jak najbardziej ekwiwalentnym i adekwatnym.

Wszyscy zgodzą się z twierdzeniem, że przy tłumaczeniu jednostek slangowych należy wziąć pod uwagę czynnik czasu, ponieważ slang ciągle się zmienia, przecież jest to zjawisko związane ze zmianą pokoleń, akurat dlatego źle dobrany odpowiednik może stać się anachronizmem.

Dobrać ukraiński odpowiednik jednostki slangowej języka polskiego jest trudnym zadaniem, czasem nawet niemożliwym. Przez brak odpowiednika w języku ukraińskim trzeba uciekać się do techniki opisowego tłumaczenia slangizmu. To twierdzenie jest zgodne z opinią światowych teoretyków i praktyków przekładu, którzy uważają, że, tłumacząc jednostki slangowe, trzeba albo szukać podobnego slangizmu z mniej więcej taką samą ekspresyjnością, albo podążać ścieżką interpretacji i wyjaśnienia znaczenia, to znaczy stosować opisową technikę tłumaczenia [22, s.112].

Tłumaczowi należy również pamiętać, że korzystanie z leksyki nienormatywnej jest uzależnione od sytuacji, kontekstu, zakresu użycia, koła czytelników i t. p., bo slang jest w pełni zrozumiały tylko dla przedstawicieli stosunkowo wąskiego koła osób należących do pewnej grupy społecznej lub zawodowej, która wprowadziła dane słowo lub wyrażenie. To prawda, że w czasach dzisiejszych slang jest rozumiany tak samo jak język potoczny, ale do końca slang jest rozumiany tylko przez rodzimych użytkowników języka. Tłumacz, posługując się „nieodpowiednim” slangiem, może wywołać w czytelnika tylko śmiech, zamieszanie, zakłopotanie, dezaprobatę itp., to by z kolei naruszyło atmosferę, którą chciał się podzielić autor tekstu oryginalnego.

Kolejną trudnością w tłumaczeniu jednostek slangowych z języka polskiego na ukraiński jest istotna różnica na poziomie leksykalno-semantycznym, chociaż ogólnie rzecz biorąc kierunek leksykalnej i semantycznej zmienności wyrazów te języki mają mniej więcej jednakowy. Zarówno jednostki slangu polskiego jak i ukraińskiego są tworzone za pomocą leksykalno-semantycznej odmiany słów języka ogólnego. Ale wyrazów ze slangu ukraińskiego, które w podstawowym znaczeniu

odpowiadają językowi polskiemu, ale nie mają wariantów o potrzebnym nacechowaniu ekspresywnym, nie można używać w tłumaczeniu.

Wnioskując, możemy stwierdzić, że trudność w tłumaczeniu jednostek slangowych polega głównie na tym, że pojęcie slangu nie do końca zostało zdefiniowane przez przekładoznawców. Jako skutek łatwo jest go pomylić z żargonem, argo czy socjolektem. Brak odpowiedników zmusza tłumaczy do wymyślenia własnego okazjonalizmu.

3.2. Sposoby tłumaczenia slangu młodzieżowego z języka polskiego na język ukraiński

Slang młodzieżowy języka polskiego to wieloaspektowe zjawisko społeczno-kulturowe i socjolingwistyczne, które jest przedmiotem badań i zainteresowania nie tylko językoznawców, ale także tłumaczy, którzy tłumaczą utwory literackie, seriale młodzieżowe, filmy, programy telewizyjne z języka polskiego na język ukraiński.

Slang ma wyraźną specyfikę językową i społeczną, a także dobrze wyrażone zabarwienie emocjonalne i ekspresyjne, dlatego tłumacz musi uciekać się do różnych rodzajów transformacji i technik tłumaczenia. Ponadto slang młodzieżowy jest sposobem wyrażania się przez współczesną młodzież. Tłumacząc jednostki slangu z polskiego na ukraiński, należy wziąć pod uwagę realia świata, w którym żyją osoby posługujące się slangiem.

Aby przetłumaczyć slang z polskiego na ukraiński (również jak podczas tłumaczenia słownictwa w zabarwieniu neutralnym), tłumacz może stosować takie techniki tłumaczeniowe, jak uogólnienie, konkretyzacja, modulacja, transkrypcja, a także techniki pominięcia, dodawania leksykalnego i t.p. Ponieważ jednak slang ma wyraźne stylistyczne i emocjonalne zabarwienie, zadaniem tłumacza jest użyć jak najbardziej udanej transformacji, aby ukraiński czytelnik/widz miał takie same emocje jak polski.

Pierwsza rzecz, którą powinien zrobić tłumacz, jest znalezienie ekwiwalentnego odpowiednika w języku ukraińskim. Obecnie slang jest dość

obszerną warstwą słownictwa, więc w większości przypadków dobór odpowiednika nie jest trudny. Ponieważ jednak nie została jeszcze ustalona jasna definicja terminu „slang”, a badaczom często trudno jest odpowiedzieć na pytanie, co jest uważane za slang, a co nie, dlatego pewnymi trudnościami są poszukiwanie slangu w słownikach.

Często widać, że słowa i/lub wyrażenia slangowe są zapisane w słownikach jako „potoczne” (pot.) lub „pospolite” (posp.), to znaczy, że słowa się używają w języku potocznym, wernakularnym. Z czasem granice pomiędzy tymi pojęciami mogą być „zatarte”, a słowa przechodzą z jednego rodzaju słownictwa do drugiego. Dlatego w przypadku braku ekwiwalentnego odpowiednika w slangu tłumacz może używać słownictwa z języka potocznego, najbardziej nablżonego do slangu.

Jak już było zaznaczono, zaczynać tłumaczenie słownictwa slangowego należy od poszukiwania możliwych odpowiedników w języku docelowym. Odpowiednikiem może być jeden z kilku możliwych synonimów. Skuteczność tej metody polega na tym, że każdy dobrze rozwinięty język ma takie analogi [30, s. 132].

Obecność takich analogów pozwala tłumaczowi wykorzystywać bezpośrednio odpowiedniki w tłumaczeniu, co znacznie ułatwia pracę. Brak bezpośrednich odpowiedników w języku źródłowym i docelowym wynika z faktu, że slang różnych języków odzwierciedla mentalność, kulturę, życie społeczne i sposób myślenia społeczeństwa, które z niego korzysta. Również slang ciągle się rozwija, niektóre jednostki slangowe stają się zbyt powszechne, i jako rezultat przestają być w statusie slangu, dlatego tłumacze powinni być ciągle na bieżąco z nowym słownictwem.

Jak więc widać na powyższych przykładach, największym problemem w tłumaczeniu slangu jest zachowanie i prawidłowe przekazanie wyrazistego emocjonalnego nacechowania i niuansów stylistycznych. Te warunki nie zawsze są spełniane. Wynika to z faktu, że tłumacze nie są zaznajomieni z odpowiednią warstwą słownictwa. To „przeoczenie” można naprawić tylko wtedy, gdy specjaliści dokładnie zbadają i przestudiują odpowiednie słownictwo przed przetłumaczeniem. Najłatwiej to zrobić, badając warstwę społeczną, która posługuje się takim słownictwem, analizując realia życia tych ludzi i komunikując się z nimi (jeśli to jest

możliwe). Tylko w takich przypadkach zostanie osiągnięty najwyższy poziom dokładności i poprawności tłumaczenia, co przekona czytelnika o realności tego, co dzieje się w powieści.

Następnie skupimy się na metodach, technikach, strategiach i transformacjach tłumaczeniowych, które najczęściej się używają do tłumaczenia slangu młodzieżowego z języka polskiego na język ukraiński.

Skoro wyrazy slangowe często mają pochodzenie angielskie, to w języku ukraińskim one funkcjonują dokładnie tak samo (z jedyną różnicą w napisaniu – w języku ukraińskim one się zwykle zapisują cyrylicą), na przykład *LOL* – *ЛЮЛ*, *IMHO* – *ІМХО*, *hype* – *хаїн*, *prank* – *пранк* i t.d. Jednak niektóre skrótowce mogą zapisywać się również łaciną: *BTW* (ang. *By the way* – pol. *Przy okazji*; poza tym; nawiasem mówiąc), *YOLO* (ang. *You live only once* – pol. *Żyjesz tylko raz*).

Podczas tłumaczenia wyrażeń slangowym ważnym aspektem jest pojęcie „tabu”, ponieważ wyrazy slangowe często obejmują wulgaryzmy. Sytuacja z wulgaryzmami w języku polskim a ukraińskim nieco się różni. Możemy śmiało stwierdzić, że wulgaryzmy (jednostki slangowe o nacechowaniu wulgarnym) są „słabsze” w języku polskim w porównaniu do języka ukraińskiego. Przyjrzyjmy się modnemu wyrażeniu slangowemu *zajebiście*. Słownik języka polskiego PWN podaje takie definicje:

- 1) posp. «bardzo intensywny»;
- 2) posp. «robiący duże wrażenie» [58].

Jeszcze kilkanaście lat temu to słowo było słowem tabu, językoznawcy uważali ten wyraz jako wulgaryzm, lecz teraz możemy zaobserwować tendencję do dewulgaryzacji tego wyrazu. Coraz częściej bowiem spotyka się on w języku potocznym, literaturze pięknej, nawet w środkach masowego przekazu i nie jest cenzurowany.

Ale jednak na stronie internetowej Rady Języka Polskiego jest opinia, że to słowo nadal jest jednym z najbardziej mocnych wulgaryzmów w języku polskim [56].

Skoro nie możemy użyć odpowiednika wulgarnego podczas tłumaczenia tego wyrazu na język ukraiński (bo po ukraińsku ten wyraz na nieco mocniejszy wydźwięk wulgarny), to możemy sięgnąć po wyrazy slangowe *офігенний*, *фізовий* (w zależności od kontekstu).

Jedną z charakterystycznych cech polskiego słownictwa slangowego jest stosowanie zakodowanych elementów, tzw. „markerów”. Polska młodzież często używa nazw pospolitych do określenia nazw własnych. Tak więc na określenie parku rozrywki można usłyszeć określenie *Afryka*. Tłumacz nie może dosłownie przetłumaczyć zdania *chodźmy na tą Afrykę, rozerwiemy się*. W języku ukraińskim nie ma jednostki slangowej określającej park rozrywki. W ten sposób możemy zastosować transformacji leksykalnej, a mianowicie techniki „kompensacji”, tłumacząc drugą część zdania używając bardziej stylistycznie zabarwionego odpowiednika. Technika ta jest stosowana w przypadkach, gdy pewne elementy tekstu nie mają odpowiedników, więc aby „zrekompensować” utratę semantyczną i emocjonalną tłumacz celowo przekształca słownictwo neutralne w bardziej emocjonalne. Należałoby więc przetłumaczyć wyrażenie *rozerwać się* – *відірватися, номыцуму* (slangowy odpowiednik słowa *розважатися*).

W teorii przekładu istnieje pojęcie „zamiany kontekstualnej” – przy obecności odpowiednika leksykalnego tłumacz świadomie posługuje się inną jednostką leksykalną, która będzie bardziej odpowiednia w tym kontekście. W tym przypadku tłumacz nie może sięgnąć po żaden słownik, ponieważ ta metoda wymaga od tłumacza kreatywnego poszukiwania, jego umiejętności i intuicji.

Często przy tłumaczeniu slangu można użyć „tłumaczenia antonimowego”, jeśli jest to bardziej odpowiednie stylistycznie. Ta transformacja jest nie tylko leksykalna, ale także gramatyczna, ponieważ składnia często się zmienia. Tłumaczenie antonimowe to na przykład tłumaczenie wyrażenia *ogarniasz to? - nie uapuu?* (nie rozumiesz?)

Z tego powodu, że slang zarówno w języku polskim, jak i ukraińskim jest często pochodzenia angielskiego, tłumacz często stoi przed wyborem: pozostawić jednostkę slangową bez zmian lub zastąpić ją odpowiednikiem, który jest bardziej

powszechny w języku potocznym. Na przykład takie wyrażenia jak *chill*, *crazy*, *ROFL* (które również istnieją w języku ukraińskim) lepiej przetłumaczyć: *чилити*, *крейзи*, *рофлти чи відриватися (тусити)*, *поїхавший*, *стібатися*? W takim przypadku tłumacz musi wybrać jedną z metod tłumaczenia i trzymać się jej podczas tłumaczenia całego tekstu.

Homonimia polsko-ukraińska jest również obecna w języku nieliterackim. Na tym polega specyfika tłumaczenia polskiego slangu młodzieżowego na język ukraiński. Ze względu na podobieństwo języków mamy wyrażenia, które na pierwszy rzut oka są identyczne pod względem semantycznym, ale na przykład w języku ukraińskim słowo *papuga* oprócz bezpośredniego znaczenia posiada w przenośni znaczenie „ten, kto nie ma własnego zdania i powtarza cudze słowa”, a w języku polskim *papuga* jeszcze jest używany jako slangowe określenie prawników i adwokatów. W języku ukraińskim nie ma odpowiednika slangowego, który mógłby określić to pojęcie. Jeśli jednostki slangowe nie mają odpowiednika, a różne techniki nie zapewniają transmisji nacechowania emocjonalnego, który jest obecny w tekście oryginalnym, właściwym będzie stworzenie własnego „przezroczystego” dla czytelnika okazjonalizmu.

Następnie skupimy się na metodach, technikach, strategiach i transformacjach tłumaczeniowych, które najczęściej się używają do tłumaczenia slangu młodzieżowego z języka polskiego na język ukraiński.

Aby zdecydować, które ze sposobów i metod tłumaczenia jest najbardziej rozpowszechniony podczas tłumaczenia tekstów młodzieżowych, przetłumaczymy tekst z języka polskiego na ukraiński, a następnie przeanalizujemy techniki oraz transformacje tłumaczeniowe, które zostały użyte.

‘Pewnego dnia wybrałam się razem ze swoimi ziomalami na przechadzkę po parku. Była zarąbista pogoda, słońce nieźle dawało. Szliśmy na coca-cole, ale była fazka. Takie rycie mieliśmy! Gdy doszliśmy na miejsce, spotkaliśmy takiego Kozaka, który uważał, że może mieć każdą laskę, wyglądał jak Czesio i zaczął podwalaż się do Zuzy. Tak zaczął jej ryc banie, że myślałam, że zaraz oberwie po uszach. Normalnie takie smuty walił, że szok! Ale co tam. Przegnałam go i kupiliśmy sobie

te napoje. Usiedliśmy na wypasionych fotelach, ale coś tam jechało. Przesiedliśmy się z tamtąd i zauważyliśmy Justynę, była z deczka wypindzona, ale czego nie robi się żeby zaszpanować przy kolegach? Dobra, nuda spieniamy na haus? powiedziała i zaraz byliśmy na naszym podwórku. Tam zczailiśmy się i była niezła schiza. Po jakichś 30 minutach ogarniania się wyszliśmy na melanz. Leciała muza, a jakiś kolo nieogarnięty, ale szmalarny nie dawał mi spokoju, w końcu powiedziałam mu ‘siorbaj kiesel malaguta’, bo już mnie denerwował. I poszedł sobie. Było zarąbście nudno i zwałam z tamtąd. Jak byłam już w domu pokłóciłam się ze starszymi i miałam dość tego zakichanego kwadrata. Poszłam w kimę i już nie chciałam wstawać.’ [59].

Jeden z przykładów tłumaczenia (podkreślone są przetłumaczone wyrazy ze słownictwa slangowego):

Одного дня я пішла разом зі своїми друзьбанамі на прогульку в парк. Була відпадна погода, сонце непогано так фігачіло. Йшли ми на кока-колу, ото була веселуха. Ми так ржали, що валилися з ніг. Коли ми прийшли, зустріли такого перця, який вважав, що може мати кожну чіку, виглядав як зомбак і почав клеїтися до Зузи. Так почав її діставати, що я подумала зараз він отримає по башці. Таку тягомотину поров, просто шок. Але що там! Я прогнала його і ми купили собі ті напої. Сіли на крутецьких кріслах, але чимось там штирило, ми звідти пересіли і помітили Юстину, була вона малість розфуфирена, але чого не зробиш, аби попонтуватися при друзях. Таак, нудно, валимо на хату?

Я це сказала і ми відразу ж пішли на наш райончик. Там ми заникалися і непогано відірвалися. Після якихось 30 хвилин ми вирядилися на тусовку. Грав музончик, а якийсь поцик відморожений, але при бабках не давав мені спокою, врешті-решт я сказала йому «відвали», бо бісив уже мене. І він собі пішов. Було капець як нудно, тому я звідти злянула. Коли я уже була вдома, посварилася з предками, мене уже дістала ця бісяча нора. Я пішла кимарити і уже не хотіла повертатися.

W celu przeprowadzenia analizy metod, zrobimy tabelę, gdzie napiszemy kilka możliwych wariantów tłumaczenia (czcionką jest wydzielony wyraz, który został użyty w tekście tłumaczenia).

Analiza zostanie przeprowadzona na podstawie klasyfikacji metod i technik tłumaczeniowych angielskiego przekładoznawcy i językoznawcy Petera Newmarka. To są metody komunikacyjne oraz semantyczne, które też dzielą się na inne.

Tabela № 6

Wyraz	Tłumaczenie na j. ukraiński	Metody, techniki, transformacje
Ziomek	Кореш, дружбан	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Przechadzka	Прогулька	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Zarąbisty	Офігенний, відпадний , крутий, класний	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie luźne, transformacja seksykalno-semantyczna – emfatyżacja
Fazka	Кайф, розслабон	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie semantyczne
Rycie	Ржач , угар	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Kozak	«крутий перець»(пацан)	Metoda semantyczna, tłumaczenie luźne
Laska	Чіка, бейба, чува, чувиха, секс-бомба	Metoda semantyczna, tłumaczenie luźne
Czesio	Зомбак	Metoda komunikacyjna, adaptacja, transformacja leksykalna – generalizacja
Podwalać się	Клеїти , підкочувати, заливати	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie semantyczne

Ryc banie	Давити\ пудрити мізки, забивати баки	Metoda semantyczna, tłumaczenie idiomatyczne
Smuty walić	Тягомотину пороти, фігну морозити, компостувати мізки	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie idiomatyczne
Wypasiony	Крутецький, забойний	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Jechać	Штирити	Metoda semantyczna, tłumaczenie semantyczne
Wypindzona	Розфуфирена	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie semantyczne
Zaszpanować	Понтуватися, випендритися	Metoda semantyczna, Tłumaczenie „wierne”
Spieniać na haus	Валити на хату (хаус)	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie idiomatyczne
Zczaić się	Заникатися	Metoda semantyczna, tłumaczenie semantyczne
Schiza	Шиза, крейза	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Ogarnianie się	Наряджатися	Metoda komunikacyjna tłumaczenie luźne, transformacja gramatyczna – zmiana części mowy
Melanż	Тусовка, туса, тусня, бухач, бухалово, бухня, випивон, угарна тусовка	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie komunikatywne
Leciała muza	Грав музончик	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie komunikatywne
Kolo	Поцик, пацан, чувак, чел	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Nieogarnięty	Відморожений, приморожений	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie semantyczne

	приторможений	
Szmalarny	При бабках	Metoda komunikacyjna, Tłumaczenie luźne, transformacja gramatyczna – zmiana części mowy, transformacja leksykalna – zmiana całościowa
Siorbaj kisiel malaguta	Відвали , відлипни	Metoda semantyczna, luźne tłumaczenie, transformacja leksykalna – zmiana całościowa
Zarąbicie nudno	Капець як нудно	Metoda komunikacyjna, Tłumaczenie luźne, transformacja leksematyczna – emfazyzacja
Zwalić	Звалити , злиняти	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie dosłowne
Starsi	Предки , старі, олди	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie „wierne”
Zakichany kwadrat	Бісяча нора	Metoda komunikacyjna, tłumaczenie luźne
Pójsć w kimę	Піти кемарити	Metoda semantyczna, transformacja gramatyczna – zmiana części mowy

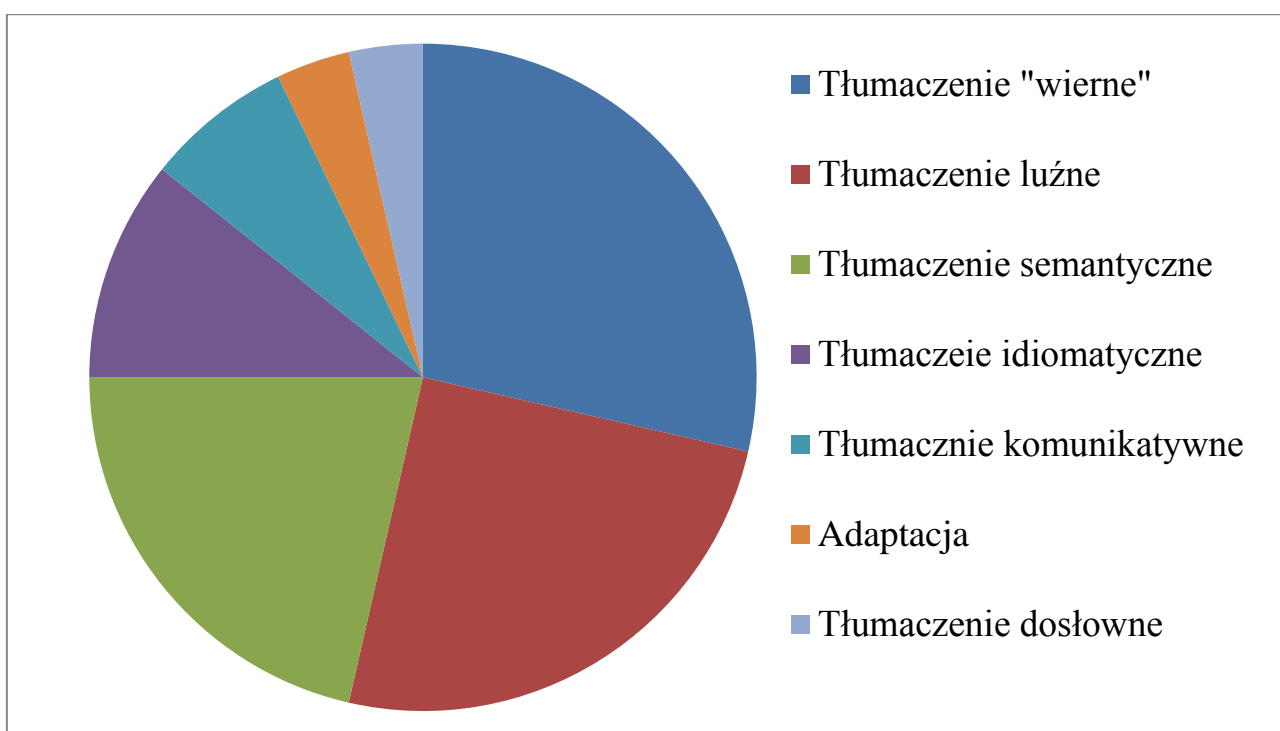
Możemy wnioskować, że metoda komunikacyjna dominuje podczas tłumaczenia jednostek slangowych, co jest uzasadnione tym faktem, że slang ma na celu podkreślić stosunek mówcy do informacji; ma to też na celu wywołać pewne emocje w czytelnika oraz użyć „zamaskowanych” słów, które działają jako kod dla określonej grupy osób – młodzieży. Metoda komunikacyjna zakłada, że tłumacz stara się wywołać u czytelnika przetłumaczonego tekstu taki sam efekt, który otrzymał czytelnik oryginału. Podczas tłumaczenia jednostek slangowych to założenie jest pierwszorzędne.

Zostały użyte metody tłumaczenia „wiernego” oraz luźnego prawie na równych poziomach, co pokazuje, że tłumacz nie ma jednej określonej strategii. Zostały użyte metody tłumaczenia bezpośredniego, zarówno jak i pośredniego, ale

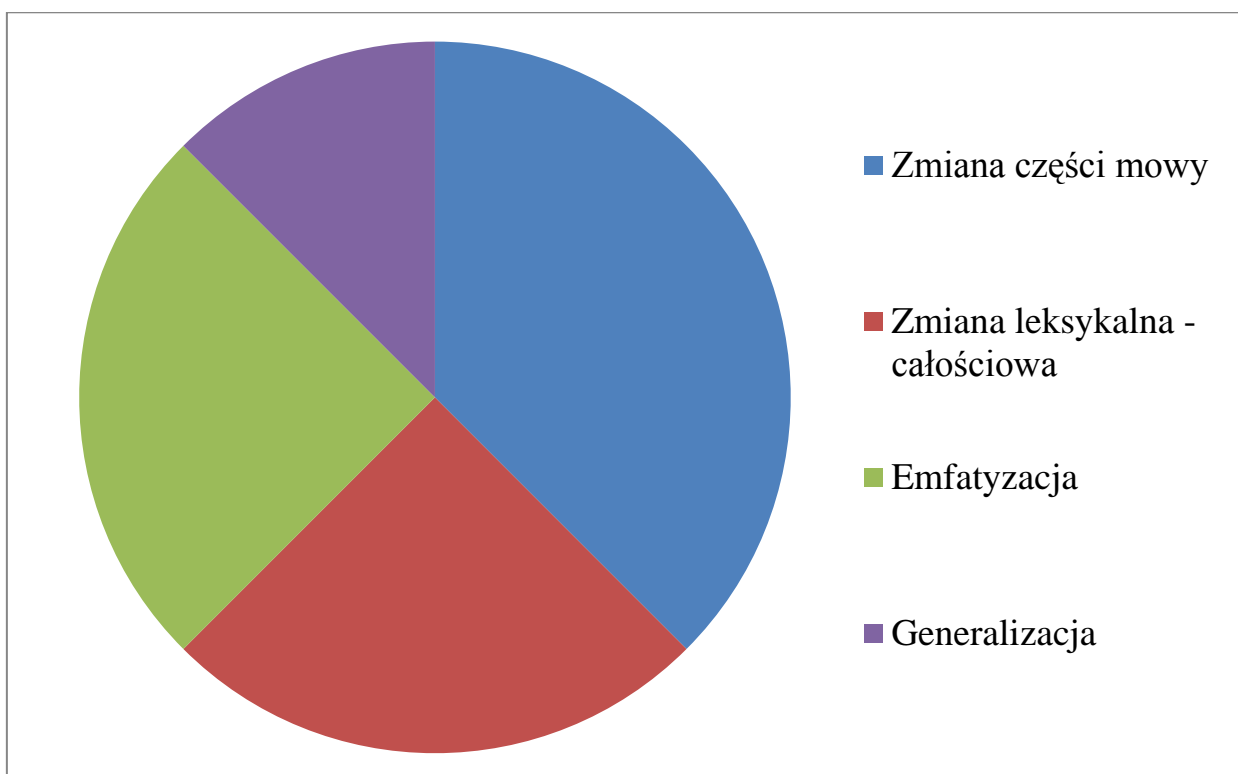
jednak metoda tłumaczenia pośredniego dominuje, ponieważ głównym zadaniem tłumacza w tym przypadku jest nie znalezienie idealnego ekwiwalentu semantycznego, lecz poszukiwania wyrazu, który by przekazał to nacechowanie emocjonalne, które jest zawarte w wyrazie tekstu źródłowego.

Na podstawie tej tabeli możemy zrobić wykresy kołowe, które by prezentowały wyniki badań w odsetkach:

1) Metody tłumaczeń

2) Transformacje tłumaczeniowe

Podsumowując można więc powiedzieć, że tłumacząc słownictwo slangowe, głównym zadaniem tłumacza jest takie przekształcenie elementów leksykalnych, aby zachować stylistyczny i emocjonalnie wyrazisty kolor, jaki jest w tekście oryginalnym

3.3. Metoda analizy składnikowej (semowej) przy tłumaczeniu jednostek slangowych

Mimo to, że jest dużo różnych metod, technik tłumaczenia slangu, tłumacze zawsze będą dążyć do poszukiwania bardziej skutecznych sposobów. Wiadomo, że tłumacze korzystają z różnych słowników dwujęzycznych, co pomaga łatwiej dokonać wyboru, znaleźć odpowiedniki, ale problem polega na tym, że często takie słowniki proponują kilka wariantów tłumaczeń. Można dobierać odpowiedniki opierając się na własnej intuicji, ale ten sposób nie jest do końca profesjonalny. Jednym ze sposobów doboru odpowiedniego ekwiwalentu jest analiza semowa przeprowadzona z jednostkami jednego pola albo grupy semantycznej w języku

polskim oraz ukraińskim. Ten sposób jest nieco pracochłonny, ale zabezpiecza jak najlepszy rezultat. Ta metoda jest skuteczna, jeżeli w tekście jest dużo synonimów z jednego pola semantycznego oraz jeżeli kontekst nie pomaga zdecydować, który ekwiwalent jest najbardziej obiektywny i optymalny.

Spróbujmy użyć tej metody na podstawie analizy semowej jednostek pola semantycznego „charakterystyka człowieka” grupy „pejoratywne nazwy osób płci męskiej”. Do analizy weźmiemy wyraz z tej grupy *świr* ‘człowiek nieznaczący lub lubiący się wygłupiać’, ‘osoba zwariowana, ‘krejzi’ (słownik slangu miejskiego), który często się spotyka w dziełach literackich dla młodzieży. *Świr* jest słowem ze słownictwa slangowego i jest określeniem obraźliwym, którym można nazwać człowieka chorego psychicznie albo tego, który zachowuje się tak, jakby był chory. Od tego rzeczownika został stworzony czasownik *świrować* ‘zachowywać się niepoważnie’. Słowniki dwujęzyczne podają następujące warianty tłumaczeń na język ukraiński: псих, чокнутий, поїхавший, шизик.

Żeby przeprowadzić analizę semową, najpierw należy zdefiniować każdy wariant tłumaczenia za pomocą słownika tłumaczeniowego. *Псих* ‘психічно невірноважена людина’; *чокнутий* ‘психічно ненормальний’ (словник сучасного українського сленгу); *поїхавший* ‘божевільний’ (там же); *шизик* ‘психічно ненормальний’.

Archisemą tych wszystkich wyrazów jest ‘nienormalny’. Ale w przypadku ustalenia najlepszego odpowiednika, najważniejsze są semy wyrazu *świr*, za pomocą których zostanie przeprowadzona analiza ekwiwalentów ukraińskich – semy dyferencjalne.

W celu wydzielenia tych sem, potrzebna jest bardziej szczegółowa analiza znaczeń. *Псих* zostało utworzone od wyrazu *психонам*, które określa człowieka bardzo ostro reagującego na wszystko, co dzieje się wokół niego, zbytnio wyraża swoje emocje. Stąd wydzielamy semę „emocjonalny”.

Чокнутий pochodzi od rosyjskiego *чокаться*, tzn. *uderzyć się*, więc to jest wada fizyczna po uderzeniu, najczęściej w głowę. Podstawową semą jest „problem z głową (mózgiem)”.

Wyraz slangowy *noïxæuuï* został utworzony od wyrazu frazeologicznego *noïxæv ðax*, *ðax* symbolizuje głowę, co z kolei oznacza, że takiemu człowiekowi brakuje głowy, czyli brak rozumienia rzeczywistości, zdrowego rozsądku. Ale ten wyraz też ma inne znaczenie, a mianowicie stan, kiedy człowiek nie radzi sobie z jakąś sprawą albo jest bardzo zmęczony.

Шизик jest najbardziej przejrzystym wyrazem, wskazuje bowiem na związek ze schizofrenią – zaburzeniem psychicznym, które przewiduje załamanie emocjonalne oraz pogorszenie procesów myślowych. Semy dyferencjalne tego wyrazu – załamanie emocjonalne oraz zaburzenia myślenia.

Te wszystkie wyrazy mają też wspólne semy: „dziwaczne postępowanie”, „dziwny człowiek”, „brak równowagi psychicznej”.

Ale są ważniejsze semy, które różnią te wyrazy – semy dyferencjalne: „emocjonalny”, „problem z głową”, „brak rozumienia rzeczywistości”, „brak zdrowego rozsądku”, „załamanie emocjonalne” oraz „zaburzenia myślenia”, „związek z schizofrenią”, „chory człowiek”.

Dla bardziej szczegółowej analizy zrobmy tabelę.

Tabela № 7

Wyrazy \ Semy	Emocjonalny	Związek ze schizofrenią	Problem z głową (mózgiem)	Brak zdrowego rozsądku	Chory człowiek	brak rozumienia rzeczywistości	Załamanie emocjonalne oraz zaburzenia myślenia
Псих	+			+	+		+/-
Чокнутый			+				+/-
Поїхавший			+	+		+	
Шизик		+	+		+		+

Z kolei *świr* zawiera takie semy: „dziwnie zachowuje się” (ta sema jest obecna we wszystkich wyrazach), „osoba choro umysłowo”, „osoba, która lubi się wygłupiać” (tej semy nie ma w żadnym ekwiwalencie ukraińskim), „osoba nie zrównoważona emocjonalnie” „człowiek psychicznie chory”

Z powyższej analizy wynika, że wyraz *ncux* jest najlepszym odpowiednikiem, ponieważ on zawiera cztery z pięciu sem dyferencjalnych. Jest to dobrym odpowiednikiem jeszcze z powodu jednakowej części mowy – *świr* i *ncux* są rzeczownikami, w odróżnieniu od *ноїхавиий, чокнутий*. Wyraz *шизик* też ma cztery semy, ale podstawowa różnica, która nie pozwala wybrać tej jednostki, to związek z schizofrenią (tej semy nie ma w wyrazie *świr*). Ale możemy też używać innych ekwiwalentów, jeśli tego wymaga kontekst.

Innym przykładem mogą być neosemantyzmy z pola semantycznego „negatywne określenie osób płci żeńskiej” grupy „brzydka kobieta”: *kaczkodan* ‘nieatrakcyjna, brzydka kobieta, która dziwacznie się ubiera’; *pasztet* (osoba brzydkam nieatrakcyjna), *małpa* ‘wredna, brzydka, złośliwa dziewczyna’; *raszpla* ‘brzydka, niezbyt atrakcyjna dziewczyna’. Te wszystkie wyrazy mają znaczenie pierwotne, z słownictwa o zabarwieniu neutralnym, a mianowicie *kaczkodan* ‘małpa o długim nosie i krótkim pysku’; *małpa* ‘ssak z długimi rękami i ogonem’; *pasztet* ‘potrawa z mięsa lub wątroby’; *raszpla* ‘pilnik do obróbki metali i drewna’. Na podstawie tych znaczeń pierwotnych znaleźć najbardziej odpowiedni ekwiwalent jest łatwiej, ponieważ możemy wydzielić dodatkowe semy dyferencjalne, które będą o tym decydowały.

Następnie sięgniemy po słownik współczesnego slangu ukraińskiego «Словник сучасного українського сленгу» Т.М. Кондратюка [32]. Stąd możemy wydzielić następujące wyrazy, które wchodzą do pola semantycznego „negatywne określenie osób płci żeńskiej” grupy „brzydka kobieta”: *видра* (негарна худощава жінка), *бочка* (дуже товста жінка), *ватрушка* (повненька дівчина), *гнипа* (негарна, невисока дівчина), *жаба* (потворна дівчина), *кобила*, *лякачка* (негарна дівчина), *мавна* (негарна дівчина), *паця* (негарна дівчина), *потороча* (негарна, погана дівчина), *харя* (негарна дівчина), *хеврія* (неохайна, недоглянута дівчина),

чувирла (негарна), *чума* (негарна, огидна дівчина), *тумба* (товста, огрядна жінка), *бомба* (товста жінка), *кобила* (огрядна, дівчина або жінка). Z tej grupy możemy wydzielić podgrupę „gruba kobieta”, do której zaliczamy wyrazy *бочка*, *ватрушка*, *тумба*, *бомба*, *кобила*. W języku polskim na określenie grubej dziewczyny słownik miejski [47] podaje takie wyrazy: *kaszałot* (gruba, czasem też brzydka dziewczyna), *maciora* (nieatrakcyjna, zwykle gruba dziewczyna), *safarnio* (gruba, nieatrakcyjna kobieta), *kierda* (kobieta brzydka i gruba). Te wyrazy też są neosemantyzmami, więc też mają inne znaczenia, oprócz tego, które używa się w slangu młodzieżowym. *Kaszałot* jest dużym ssakiem morskim, *maciora* to inaczej *locha* – samica świni. *Safarnio* najwidoczniej jest utworzone od wyrazu *safarnia* – duża skrzynia do przechowywania zboża; *kierda* – dawniej dzik. Jak możemy obserwować, w języku polskim najwięcej jest slangizmów o pierwotnym znaczeniu ‘duże zwierzę’: *kaszałot*, *maciora*, *kierda*. W języku ukraińskim to są duże przedmioty: *бочка*, *тумба*, *бомба*.

Logicznym więc jest przetłumaczyć wyraz o znaczeniu pierwotnym „zwierzę” podobnym wyrazem, na przykład *kaszałot*, *maciora*, *kierda* – *кобила*. A wyrazy, które poznać wielkie przedmioty odpowiednimi wyrazami slangowymi w języku ukraińskim, np. *safarnio* – *тумба* (pasuje najlepiej, ponieważ formy są podobne, w odróżnieniu od *бочка*).

Wnioski do Rozdziału III

Jednym z najtrudniejszych tekstów do tłumaczenia jest tekst literacki, ponieważ tłumaczenie literackie powinno przekazywać wszystkie cechy tekstu bez utraty percepcji emocjonalnej, a także musi brać pod uwagę różnice kulturowe. Trudność w tłumaczeniu jednostek slangowych polega też na tym, że pojęcie slangu nie do końca zostało zdefiniowane przez przekładoznawców. Jako skutek łatwo jest go pomylić z żargonem, argo czy socjolektem. Brak odpowiedników zmusza tłumaczy do wymyślenia własnego okazjonalizmu.

Do tłumaczenia wyrazów slangowych tłumacz może stosować takie techniki i transformacje tłumaczeniowe, jak uogólnienie, konkretyzacja, modulacja, transkrypcja, a także techniki pominięcia, dodawania leksykalnego, zamiany kontekstualnej, tłumaczenie antonimowe – te wszystkie których używa się podczas tłumaczenia słownictwa neutralnego. Ale analiza tłumaczenia tekstów młodzieżowych pozwala nam stwierdzić, że częściej używa się metody komunikatywnej, która przewiduje, że tłumacz dąży do wydobycia najbardziej bliskiego znaczenia kontekstowego, aby treść była najbardziej zrozumiała dla czytelnika bądź widza. Ta metoda jest najbardziej akceptowana przez tłumaczy do tłumaczenia tekstów z wyraźnym nacechowaniem stylistycznym.

Przeprowadzona analiza składnikowa wyrazu *świr* oraz wyrazów bliskoznacznych w języku polskim i ukraińskim udowadnia, że ta metoda może być stosowana do tłumaczenia tekstów, które zawierają dużo wyrazów slangowych o podobnym znaczeniu. Ale ta metoda nie jest pozbawiona wad. Chociaż ona jest bardzo skuteczna, wymaga dużo wysiłku, a mianowicie poszukiwanie znaczenia każdego wyrazu w słownikach, wydzielenie sem dyferencjalnych oraz porównywanie z wyrazami w języku ukraińskim.

WNIOSKI

Slang zawsze był przedmiotem badań lingwistów, ponieważ to zjawisko jest bardzo kontrowersyjne i rozległe.

Ze wszystkich społecznych odmian współczesnego języka polski slang młodzieżowy okazuje się najbardziej znaczący w interakcji z językiem literackim. Niestabilność sytuacji lingwokulturalnej na początku XXI wieku przyczynia się do szerokiego upowszechniania się jednostek leksykalnych slangu młodzieżowego, które, tracąc więzi społeczne, stają się dobrze znane w różnych grupach społecznych, a niektóre z nich przenikają do języka literackiego. W związku z tym wielu naukowców porusza kwestię „upadku kultury języka”. Ważne jest też to, że oni nie ograniczają się do środowiska młodzieżowego, ale rozważają ten problem na poziomie krajowym.

Analiza slangu jako jednego z najbardziej specyficznych rodzajów słownictwa nieliterackiego w aspekcie strukturalno-semantycznym pozwala nam stwierdzić, że leksemy slangu są bardziej „otwarte” i zrozumiałe, niż żargon i argo, także one różnią się mniejszą pejoratywnością znaczenia. Emocjonalny i oceniający stosunek użytkowników slangu do rzeczywistości świadczą o wartościach i wewnętrznych cechach osobowości mówiącego, slang młodzieżowy służy jako środek do tworzenia niepowtarzalnych cech językowych i przyczynia się do deautomatyzacji percepcji czytelnika bądź widza.

W pracy magisterskiej została przeprowadzona analiza strukturalno-semantyczna poszczególnych wyrazów slangowych z różnych pól semantycznych oraz na podstawie analizy treści młodzieżowych filmów, seriali, programów dla polskiej młodzieży w celu klasyfikacji jednostek slangu młodzieżowego zostało wybranych 200 jednostek z różnych źródeł. Na podstawie analizy tych jednostek zostało wydzielonych 12 podstawowych pól leksykalno-semantycznych, które najczęściej spotykają się w języku polskiej młodzieży. W drugim rozdziale głównym polem, w ramach którego była prowadzona analiza, było pole „język mówiony”, a mianowicie mikropole „gadać”. Żeby zrozumieć, które semy są najbardziej

rozpowszechnione, wzięliśmy 24 wyrazy z tego mikropola, wydzieliliśmy podstawowe semy dyferencjalne, które pomogły podzielić te wyrazy na mniejsze podgrupy. Również analiza tych sem pozwala nam stwierdzić, że najczęściej w wyrazach slangowych mikropola semantycznego „gadać” jest obecna sema „głupie”, „nudno”, „fałsz/kłamstwo”. Na podstawie tego możemy wnioskować, że młodzież polska najczęściej korzysta z wyrazów slangu młodzieżowego, kiedy chcą akcentować uwagę na wypowiedzi głupiej, nudnej i nieprawdziwej, skoro te semy spotykały się niemal w każdym wyrazie tego mikropola.

Do analizy strukturalno-semantycznej niektórych jednostek slangowych oraz do analizy metod i technik tłumaczenia tych jednostek na język ukraiński została wybrana powieść znanej polskiej autorki Doroty Masłowskiej „Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną”. Analiza pokazała, że wśród slangowych wyrażen, które są obecne w tekście, przeważają negatywne, pejoratywne określenia osób płci męskiej i żeńskiej, które najczęściej występują w roli znaczeń przenośnych. Zmiany znaczenia jednostek slangowych zostały opisane w drugim rozdziale. Zmiany semantyczne zachodzące w obrębie wyrazu wynikają przede wszystkim z rozwoju nowych znaczeń słowa w procesie przenoszenia nazwy z jednego przedmiotu na inny poprzez ich podobieństwo lub obecność między nimi trwałych powiązań. Znaczenie może albo poszerzać się albo zawężać się. Również mogą zachodzić inne zmiany, na przykład wzrost jakości znaczenia albo spadek tej jakości. Te zmiany tworzą się za pomocą środków stylistycznych: metafora, metonimia, synekdocha, antyfraza itd.

Do analizy metod tłumaczenia wyrazów slangowych z języka polskiego na język ukraiński został wybrany wyraz *świr* oraz różne wyrazy pochodne (*świrnięty*, *świrować* itd.) Wyrazy zostały porównane z ich tłumaczeniem na język ukraiński w celu analizy dobranych metod, technik oraz transformacji tłumaczeniowych. Analiza wskazuje na to, że tłumaczka, która tłumaczyła tę powieść z języka polskiego na język ukraiński, najczęściej sięgała po metodę tłumaczenia pośredniego, która przewiduje użycie różnego rodzaju transformacji tłumaczeniowych. Wynika to z faktu, że slang należy do grupy słownictwa, tłumaczenie którego prawie nigdy nie znajduje się w ramach tłumaczenia dosłownego. Trudność tłumaczenia slangu polega

głównie na tym, że tłumaczenie literackie, które zawiera dużo slangu powinno przekazywać wszystkie cechy tekstu bez utraty percepcji emocjonalnej (co jest najważniejszą cechą charakterystyczną slangu), a także brać pod uwagę różnice kulturowe. Akurat dlatego tłumaczenie dosłowne nie może mieć miejsca w takim rodzaju tłumaczenia.

W pracy została opisana metoda analizy składnikowej jako jedna z metod analizy strukturalno-semantycznej. Wśród różnych metod badania jednostek leksykalnych, które opierają się na lingwistykę strukturalną, analiza składnikowa (analiza komponentów) uważa się za najbardziej popularną. Metoda ta opiera się na paradygmatycznych związkach w strukturze języka.

W tej pracy magisterskiej udowadnia się, że tę metodę można stosować, aby odnaleźć najbardziej odpowiedni ekwiwalent pewnej jednostki slangowej w języku ukraińskim podczas tłumaczenia slangu w tekstach literackich. Ta metoda jest skuteczna, jeżeli w tekście jest dużo synonimów z jednego pola semantycznego oraz jeżeli kontekst nie pomaga zdecydować, który ekwiwalent jest najbardziej obiektywny i optymalny.

Aby udowodnić skuteczność tej metody, została przeprowadzona analiza semowa wyrazów w języku ukraińskim, które teoretycznie mogłyby być ekwiwalentami wyrazu *świr* w języku polskim (w pewnym kontekście). Semy dyferencjalne, które były wydzielone w każdym wyrazie, zostały porównane z semami znaczenia wyrazu *świr*. Według tej analizy najbardziej odpowiednim ekwiwalentem został wyraz *ncux*.

Praca magisterska ma zarówno teoretyczne, jak i praktyczne znaczenie.

Teoretyczne znaczenie badania polega na tym, że jego wyniki przyczynią się do dalszego ujawniania takiego niejednoznacznego i wielopłaszczyznowego pojęcia jak slang, pytania, związanego ze strukturą i semantyką slangizmów; identyfikacja najbardziej skutecznych sposobów i technik tłumaczenia wyrażen slangowych na język ukraiński. W pracy także zostały opisane rekomendacje dotyczące praktycznego zastosowania otrzymanych wyników, są podane schematy do

przeprowadzenia analizy semowej, przykłady wydzielenia najbardziej odpowiednich metod tłumaczenia, które mogą być wykorzystane do dalszych badań danego tematu.

W Rozdziale III akcentuje się uwaga na tym, że mimo skuteczności analizy składnikowej podczas tłumaczenia slangu, to metoda nie jest uniwersalna do tłumaczenia wszystkich tekstów młodzieżowych. Nie jest skuteczne tłumaczyć w taki sposób każdy wyraz, zajmuje bowiem to dużo czasu. Metoda analizy składnikowej działa tylko wtedy, gdy tłumacz napotyka w tekście dużo synonimów z jednego pola semantycznego, a słowniki dwujęzyczne nie są pomocne. W tym przypadku należałoby sięgnąć po słownik polsko-polski i ukraińsko-ukraiński, żeby jak najlepiej zrozumieć wszystkie odcienia znaczeń wyrazów synonimicznych.

Na podstawie podanej wyżej informacji możemy wnioskować, że wszystkie cele i zadania zostały wykonane. Również hipotezy badawcze, które zostały opisane w wprowadzeniu były zaprzeczone lub potwierdzone. Jednymi z najgłówniejszych twierdzeń, które zostały udowodnione w tekście pracy magisterskiej, są takie:

- 1) slang młodzieżowy polski jest podobny do slangu młodzieżowego ukraińskiego;
- 2) slang różni się od żargonu, argo, ale jest częścią socjolektu;
- 3) do tłumaczenia slangu należy używać takich technik, których się używa do tłumaczenia neutralnie zabarwionej leksyki;
- 4) metoda analizy składnikowej jest skuteczna tylko wtedy, kiedy tekst zawiera dużo wyrazów synonimicznych.

WYKAZ ŹRÓDEŁ I LITERATURY

1. Апресян Ю.Д. Идеи и методы современной структурной лингвистики (краткий очерк) / Ю. Д. Апресян. – Москва: Просвещение, 1966. – 301 с.
2. Арнольд И. В. Основы научных исследований в лингвистике: учеб. пособие / И. В. Арнольд. – М.: Высш. шк., 1991. – 140 с.
3. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л.С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 198 с.
4. Большая российская энциклопедия // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bigenc.ru/linguistics/text/3546954> (дата звернения: 12.08.2020)
5. Вилюман В.Г. О способах образования сленга / В.Г. Вилюман. – Москва: Высшая школа, 1955. – Т.3. – С. 47-50
6. Гальперин И.Р. О термин сленг // Вопросы языка / И.Р. Гальперин. – М.: Наука, 1956. – №6. – С.104-107.
7. Гарбовский Н.К. Теория перевода / Н.К. Гарбовский. – М.: Издательство Московского университета, 2004. – 544 с.
8. Глазова О.П. ЖАРГОН І СЛЕНГ: ЯК СТАВИТИСЬ ДО НИХ СЛОВЕСНИКУ? / О.П.Глазова. – Київ: Світоч, 2013. – С.35-41
9. Еко У. Отсутствующая структура. Введения в семиологию / У. Еко. – М.: ТОО ТК: Петрополис, 1998. – 432 с.
10. Єфремова Т. Ф. Новий словник українського мову / Т.Ф. Єфремова. – Львів: вид-во «Українська мова», 2000. – 425 с.
11. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальный диалект / В. Жирмунский. – Ленинград: Гослитиздат, 1936. – 297 с.
12. Землякова К. В. Метод компонентного анализа при изучении валентных возможностей качественных фразеологических объединений в русском и английском языках / К. В. Землякова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2009. – № 1 (3). – С.86–88

13. Йордан Ю. Романское языкознание. / Ю. Йордан. – Москва: Прогресс, 1971. – 620 с.
14. Казакова Т. А. Художественный перевод / Т.А. Казакова. – СПб: Санкт-Петербургский институт внешнеэкономических связей, экономики и права, 2002. – 113 с.
15. Казакова Т. А. Практические основы перевода / Т. А. Казакова. Казакова. – СПб. : Союз, 2005. – 320 с.
16. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие / В.Н. Комиссаров. – М. : ЭТС., 2001. – 424с.
17. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). Учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков / В.Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253с.
18. Кондратюк Т. Словник сучасного українського сленгу / Т. Кондратюк. – Харків: Фоліо, 2006. – 350 с.
19. Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу / В.В. Коптілов. – Київ: Вища школа, 1982. – 280 с.
20. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2008. – 464 с.
21. Кронгауз М.А. Семантика / М.А.Кронгауз. – Москва: Издательский центр «Академия», 2005. – 352с.
22. Крупнов В.Н. В творческой лаборатории переводчика / В.Н. Крупнов. – М. : Международный. отношения, 1976. – 378 с.
23. Кузнецов А.М. От компонентного анализа к компонентному синтезу / А. Кузнецов. – М. : Наука, 1986. – 126с.
24. Ларин Б.А. О разнообразиях художественной речи (семантические этюды) / Б.А. Ларин. – Ленинград: Русская Речь, 1923. – 378 с.
25. Маковский М.М. Языковая сущность современного английского сленга / М.М. Маковский. – М.: Просвещение, 1962. - Т4. – 234 с.
26. Масенко Л.Т. Нариси з соціолінгвістики / Л.Т. Масенко. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 242 с.

27. Матюшенко О.Є. Запозичення як один із найпродуктивніших засобів створення одиниць сучасного молодіжного сленгу / О.Є. Матюшенко. – Н.Новгород: НДЛУ ім. М.О.Добролюбова, 2003. – 121с
28. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев. – Москва: Московский лицей, 1996. – 298 с.
29. Петришин О. Л. Новітні англомовні запозичення як засіб міжкультурної комунікації / О.Л. Петришин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/33.pdf> (дата звернення: 12.09.2020)
30. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. – М.: ИМО, 1974. – 216 с.
31. Словник українського сленгу // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/57/53399/374495.html> (дата звернення: 10.09.2020)
32. Ставицька Л. Архо, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л.Ставицька. – Київ: Критика, 2005. – 620 с.
33. Тимошенко З. В. Стилистика английского языка / З. В. Тимошенко, А. Н. Мороховский, Н. И. Лихошерст. – К.: Высшая школа, 1991. – 241 с.
34. Трубачев, О. Н. Этногенез и культура древнейших славян: Лингвистические исследования / О. Н. Трубачев. – М.: Наука, 1991. – 486 с.
35. Трубачев О. Н. Труды по этимологии. Слово. История. Культура / О.Н. Трубачев. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – Т. 1. - 803 с.
36. Федоров А.В. Основы общей теории перевода / А.В. Федоров. – Москва: Высшая школа, 1983. – 303 с.
37. Флорин С. Непереводимое в переводе / С. Флорин. – Москва: Высшая школа, 1980. – 416 с.
38. Харитончик, З. А. Лексикология английского языка / З. А. Харитончик. – Минск: «Вышэйшая школа», 1992. – 229 с.
39. Чеховський В.О. Лінгвістичні основи вчення про термін: Посібник для філол. спец. вузів / В.О. Чеховський. - Москва: Вища школа, 1997. – 236 с.

40. Швейцер А.Д. Теория перевода / А.Д. Швейцер. – Москва: Наука, 1988. – 215 с.
41. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики / Д. Н. Шмелев. – М.: Наука, 1973. – 280 с.
42. Bloomfield, L. Language / L. Bloomfield. – М.: Progress, 1968. – 465s.
43. Coleman J. The life of slang / J.Coleman. – Oxford : Oxford University Press, 2014. –374 p.
44. Grabias S. Interakcja językowa i jej uwarunkowania. Perspektywa lingwistyczna / S. Garbias. – Lublin : Audiofonologia, 2005. – 223s.
45. Hejwowski K. Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu / K. Hejwowski. –Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2009. – 198 s.
46. Ipsen, G. The Ancient Orient and Indogermans Feast Scipts for W. Streitburg / G. Ipsen. – Heidelberg, 1924. p. 30-45.
47. Halina Karaś. – Warszawa : Towarzystwo Kultury Języka, 1995. – 176 s.
48. Koselleck R. Wprowadzenie. Semantyka historyczna, wybór i opracowanie / R. Koselleck. –Poznań, 2001.– 210 s.
49. Kubik J. Znak i symbol / J. Kubik. – Warszawa : Oficyna Naukowa, 2002. – ss. 359-360. T.4
50. Lipiński K. Vademecum tłumacza / K. Lipiński. – Kraków : Idea, 2006. – 187 s.
51. Masłowska D. Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną / D. Masłowska. – Warszawa : Noir sur Blanc, 2020. – 248 s.
52. Mattiello E. An Introduction to English Slang / E.Mattiello. – Milano : Polimetrico, 2008. – 320 p.
53. Miejski słownik slangu i mowy potocznej // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.miejski.pl> (dostęp: 25.08.2020)
54. Newmark P. Approaches to Translation / P. Newmark. – Hertfordshire : Prentice Hall, 1988. – 213 p.
55. Partridge E. Slang Today and Yesterday / E. Partridge. – N.Y.: The Macmillian, 1934. – 476 p.

56. Rada języka polskiego // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=331:zajebisty&catid=44&Itemid=145 (dostęp: 21.07.2020)
57. Saussure F. Kurs językoznawstwa ogólnego / F. Saussure. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2007. – 262 s.
58. Słownik języka polskiego PWN // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sjp.pwn.pl> (dostęp: 23.08.2020)
59. Ściaga. pl // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sciaga.pl/tekst/78337-79>
slang_mlodziowy_gwara_uczniowska_opowiadanie (dostęp: 28.09.2020)
60. WoordHunt // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://woordhunt.org/word/slang> (дата звернення: 22.07.2020)

RESUME

Marchenko A.V. Youth slang in the modern Polish language: structural-semantic analysis and methods of translation into Ukrainian language

The thesis explains the theoretical background of Polish slang, structural and semantic analysis of slang lexemes and the theory of translation. The thesis deals with different definitions that are close to the definition of slang. The paper introduces the main peculiarities of Polish youth slang. The focus of this research is in the area of structural semantics and the theory of translation. The thesis presents a structural and semantic analysis of lexemes in Polish youth slang in the modern Polish language, and identifies the most appropriate methods and techniques for translating these lexemes into Ukrainian language on the basis of semantic analysis. In the thesis, the main lexico-semantic fields were defined and a detailed semantic analysis was performed. Having compared semantic fields in Polish and Ukrainian languages and having done semantic analysis of these lexemes we found the best equivalents of Polish slang lexemes in Ukrainian language. That proved that this method can be used when we translate a text with a great number of slang lexemes that belong to one semantic field.

The main conclusion drawn from this paper is that translators have a tendency to use indirect methods of translation slang lexemes.

Such a study is important in order to use these materials and research results during the development of lexicology and translation theory courses, and it also helps in creating textbooks on the course of translation, arranging slang dictionaries.

РЕЗЮМЕ

Марченко А.В. Молодіжний сленг у сучасній польській мові: структурно-семантичний аналіз та методи перекладу на українську мову

Кваліфікаційна робота пояснює теоретичні основи польського сленгу, структурний та семантичний аналіз сленгових одиниць та теорію перекладу. Робота включає в себе різні визначення, що є близькими до визначення сленгу. Робота описує основні особливості польського молодіжного сленгу. Основна увага в цьому дослідженні приділена структурній семантиці та теорії перекладу. Кваліфікаційна робота включає детальний структурно-семантичний аналіз лексем молодіжного сленгу в сучасній польській мові та визначає найбільш доцільні методи та прийоми перекладу цих лексем на українську мову на основі семантичного аналізу. У роботі було визначено основні лексико-семантичні поля та проведено детальний семний аналіз. Під час порівняння семантичних полів в польській та українській мовах і проведення семового аналізу цих лексем, були виділені найкращі еквіваленти польських сленгових лексем в українській мові. Це дає підставу стверджувати, що цей метод можна використовувати, коли перекладається текст з великою кількістю сленгових лексем, що належать до одного семантичного поля. Основний висновок, який можна зробити на основі проведеного дослідження, полягає в тому, що перекладачі схильні використовувати непрямі методи перекладу сленгових лексем. Це дослідження є актуальним та придатним для використання цих матеріалів та результатів досліджень під час розробки курсів лексикології та теорії перекладу, а також допомагає у створенні підручників з курсу перекладу, упорядкуванні сленгових словників.